

საქართველო სელთმეცხეობა

ISSN 0132-1307

მრეწველური
გეგმვისთვის

7

1983

180 /
1983 / 3

საქართველოს სსრ კულტურის სამინისტროს
ოველთმეცხეობის ჟურნალი

უკეთუ

გაცთუნებდას...

მოქმედება პირველი

ღრმად მოქმედებად

მოქმედების დრო — 1832 წლის დეკემბერი

ადგილი — თბილისი

მოქმედი პირნი:

ნიკოლოზ ფალავანდიშვილი
 თბილისის სამოქალაქო გუბერნატორი
 *ასე ფალავანდიშვილი
 ამისი უმცროსი ძმა, კოლექსი, რეგისტრატორი
 ელიზბარ ერისთავი
 თავადი, კონნეტი
 სოლომონ დოდაშვილი
 თბილისის სემინარიის მასწავლებელი, ფილოსოფოსი
 პაუშენკო
 დუშეთის ასპრანეიცი, ტიტულიარნი სოვეტნიკი
 პეტრე ზავილეიცი
 თბილისის ყოფილი სამოქალაქო გუბერნატორი,
 60 წლის
 ჯამბაკური
 მოხუცი გენერალი
 დესპანი
 ოსმალეთისა
 ოფიცერი
 ზანდოლა
 ვანო
 მსახურნი ფალავანდიშვილისა
 ბერი ფილადელფოს

სიმშვიდისმოგვერდი, მუდრო ქაშეთის უკან
 დგას ნიკოლოზ ფალავანდიშვილს დილა სახლ-კა-
 რი. თითქოს ეს სიმშვიდე და მუდროობაც ქაშეთ-
 თისაგან გადმოედრო ამ სახლს, დინჯად გაყურებს
 იგი ახალი ცხოვრების ტალღებს მინებებულ ქალაქს.

ახლა კი დეკემბრის ბინდი შემოსწოლია თბილ-
 ის გენერალ-გუბერნატორის გარინდებული და თი-
 თქოს მთელმარე სახლის ფანჯრებს. ამიტომაც ვერ
 შევნიშნეთ ვანო, უხმოდ რომ დააბიჯებს დიდ, ბინდ-
 გამფეხულ დარბაზში. ვანო ქალებს ანთებს და
 შუქიც ნელ-ნელა მატულობს. ამ სინათლემ თით-
 ქოს სიბოც მოიტანა თან, თითქოს სადღაც განი-
 დევნა დეკემბრის ცივი საღამოს სუსხი.

დარბაზი რომ განათდა, გაშლილი სუფრაც გა-
 მოჩნდა, უხმოდ შემოდის ხანდილა. ხელში ჭურჭე-
 ლი უჭირავს. სუფრას დასტრიალებს თავს — ხან
 ჩაღაცას შემატებს, ხან სკამს გაასწორებს, ხანაც —
 თეფშებს, სინებს, ყანწებს შეუცვლის ადგილს.

ვანო. რას შერები, ზანდილ!

(ხანდილა ხმას არ იღებს).

რას-შერები მეთქი, გეკითხები, ზანდილ!

(ხანდილამ არც ახლა ვასუხი, ფიქრში ჩა-
ჭირვული დასტრიალებს სუფრას).

მუნჯი ზომ არ გადაუკლავე, კაცო!

ხანდილა. რა გინდა, რას ჩამაცოვდი, იცი რო-
გორა უინავს გართა?!

ვანო. უინავდეს შერი, შენ რასა ვთხოვს.

ხანდილა. ვე. (ხელი აიქნია, და კვლავ სუფრას
მოუბრუნდა)

ვანო. შენ რა ცხვირ-პირი ჩამოგტირის მეთქი,
გეკითხები.

ხანდილა. ჭალაბი რო სციეებსა და სიცარიე-
ლემში გაუოლებს, შენ კარგ გუნებაზე იქნები, რა-
ლა!

ვანო. პოო... ეც კი მართალი თქვი.

(დუმილი. ორივე თავის საქმეს მიუბრუნდა).

ხანდილა. (თითქმის თავისთვის). ე ბატონი
ისე ჭავრობს დღესა...

ვანო. ბატონი იმისთვის არი, რო იჭავროს, შენ
რა გენადვლება!

კვლავ თავის საქმეს მიუბრუნდნენ.

ვანო. მინც რადა ჭავრობს ბატონი?

(ხანდილამ მხრები აიწურა — მე რა ვიცი
რატომ ჭავრობს).

ხანდილა. რას ჩამაცოვდი, კაცო? ჭავრობს
და ჭავრობს!

ვანო. მოდა, მეც მთავს გეკითხები, რადა მეთ-
ქი.

* საქართველოს სსრ კულტურის სამინისტროს
მიერ გამოცხადებულ კონკურსზე (გეორგიევსკისა
ტრაქტის 200 წლისთვლიან დაკავშირებით) პიესა
წამაზალსებელი პრემიით აღინიშნა (რედ.).

ხანდილა. მე რა ვიცი, რო... ისეთ ამბავშია, ღამის ეს ამხელა სახლ-კარი ფეხქვეშ მოიგდოს. რაც გრიბოდღვის სიმაშირ, გენერალი ქვეყანაზე გაისტუმრა, ოთახში ჩაიკეტა და გახვითქული ცხენით მიმორბის იქით-აქეთა, ვინ არ მოვიდა, ვის არ უნდოდა საუბარი, ერთი გენერალი აქლოშინებული მოვარდა, ძალიან სასწრაფო საქმე მაქვსო, მაგრა-მა...

ვანო. ასეთი რა მოხდა?
(ხანდილამ მხრები აიჩინა).
კი, მაგრამ... აბა, ეს?
(სუფრაზე მიათითა).
დუმბილი.
ვითომ რა უნდა იყოს? აა? ევრაფერის ზედები?
(ხანდილამ კვლავ მხრები აიჩინა).
კაცო, შენ მართლა მუნჯი ხო არ გადაულაპე, მხრებით რო შელაპარაკები? ხმა ამოიდე!

ხანდილა. მე რას შემოიჩინდი, რა! ბატონის გულის ბალიში ხომ არა ვარ, რო მისი რამე-რუმე ვი-ცოდე.
ვანო. თუ ეგრე ჭავრობს, სუფრის გაშლა რა-ღად ბრძანა-მეთქი?

ხანდილა. არ ვიცი, კაცო, არ ვიცი და ეგ არი აი, რომ ძალიან გაცეცხლდა, ჭერ თავის ძმის და-უძახა ისესხა, უუყვრა და უუყვრა, მერე კი ექვსი კაცისთვის სუფრაო, ბრძანა.
ვანო. გაცეცხლებულმა?
ხანდილა. გაცეცხლებულმა. შო, გაცეცხლუ-ბულმა...

ვანო. მაშ, ბრაზიან გულზე ქეიფი მოუნდა?
ხანდილა. ევრა ზედავ? ბრაზიან გულზე...
ვანო (ჩაფიქრებული). შოო...
ხანდილა. რაო, ჩახვდი რამესა?
დუმბილი.

ჩახვდი-მეთქი, თუ...
ვანო ხმას არ იღებს.
მა, ახლა შენ გადაულაპე მუნჯი?
დუმბილი.
ე კაცო, გამაგებინე, ჩახვდი რამეს, თუ...
ვანო. ჩახვდით, როგორ არ ჩახვდით. ჭავრობის გულზე ქეიფიც ახალი მოდაა. ხედავ, რამდენი რა-მე შემოიტანა ახალმა ცხოვრებამ?
(კარზე ზარს ჩამოკურს).

ხანდილა. ექვსი საათიც გამხდარა უკვე. გა-მოდე, სტუმრებს მივხვდით.
(გაღის).

ვანო. როგორ შეიცვალა უველაფერი — რომ გაცეცხლდებიან, სუფრის გაშლას ბრძანებენ. ესეც რუსული მოდაა?
(გაღის).
ერთხანს სიკარილეა სცენაზე. მერე ხანდილა სო-ლომონს შემოუძღვება.

ხანდილა. მობრძანდიო, ბატონო, მობრძან-დით, თავადიც მალე გეახლებათ. გთხოვთ ეგ თქვე-ნი „შუბა“ (ქურკს ჩამოართმეს და გაღის).
სოლომონი უხზოდ ღვას. ცოტა დაღლილი ჩანს. ქეიფისა და ღრისტარების დიდი ხალისიც არ ეტყობა. საკმოდ გულგრილად გადახედა სუფრას და ეფანჯრასთან მივიდა. ქაშუთის შესტყვირა.
- ვანო (ზავილეციის შემოუძღვება). მობრძან-დით, ბატონო (გთხოვთ).

ზავილეციკო. (სასიამოვნო ვარგნობის კა-ცია). მოგესალმებით, ბატონო დოდაეც.
სოლომონი. ხალამი და გამარჯვება ნუ მოგვლე-ბოდეთ.
ზავილეციკი (მოსასხამს ენოს გადასცემს). როგორ ხართ, კარგა ხანია არ მინახიხართ. თქვენმა უურალომა წამდილოდ გამოაღვიძა მიძინებული ქარ-თველობა.
(კარზე ზარს ჩამოკურს).

სოლომონი. მაღლობებს გახლავართ, რომ ღი-რსმყოფ თქვენი უურადღებობა.
ზავილეციკი. მკითხველები ხომ ბლომადა-გუათ?

სოლომონი. დღითიღვე მატულობს ღვთის შე-წევითი.
ელეზბარაი. (შემოდის). ხალამი მითქვამს და სიკე-თიც მისხურებია თქვენთვის (სოლომონი და ზავი-ლეციკი ღიმილით, ხელის ჩამოართმევით მიეგებები-ან).

ზავილეციკი. დეემბრის სუსხმა ხომ არ აგი-ტანათ?
ელეზბარაი. პეტერბურგის სუსხმა ვერაფერი მიყო და ჩვენი გაუბედავი უინვა რას დამადლებს.

სოლომონი. ეს ერთი კვირა ძალიან უინვები დაიჭირა.
ელეზბარაი. ერთი კვირა კი არა, რა ხანია რუ-სეთის იმპერიაში დეემბერი ერთობ სუსხიანია!
ჭამბაკური (შემოდის). ხალამი მითქვამს ძვი-რფასნო და საქართველოს იმობავალნო ნათებავ მზი-სა!

(ელიზბარას და ზავილეციის მხნელ ჩამოართვა ხე-ლი ამ სათნო, ქარმაგმა და ერთიანად გაპალარაე-ბულმა მოხტემა, მაგრამ სოლომონი იუცხოვა). ამ ქაბუცს კი წამდილოდ ვერ ცცნობ.
ელეზბარაი. თბილისის შემინარის მანწავლებე-ლი სოლომონ დოდაშვილი...

ჭამბაკური. ქართული „ლოგოსი“ შემქმნელი ელიზბარაი. რატორიკისაც
ჭამბაკური. (გახატებული) მაშ, თქვენ ხართ დოდაშვილი უურნალი ძლიერ მომწონს თქვენი, უმაწ-ვილო, სათაური რომ არა ჰქონდეს ძალიან გრძელი: (ხაზგასმით წარმოთქვამს) „სალიტერატორი ნაწი-ლი ტფილისის სწუებათაინ“. მაგ თქვენს უურ-ნალში ერთი იგავიც მომწონს ძლიერ და დავიმახსოვრე კიდევ (წარმოთქვამს დამახსოვ-რებულ იგავს) „ერთმან მიიღო მკურნალობიან ნება, რათა ღვინო დალიოს მხოლოდ მაშინ, როდესაც ჰქონს სადილოთ. მან ქემარტებით აღასრულა სიტყ-

ვა მეურნაღისა: დილით ხალაშომი იქდა ხადილა-
და სვამდა ღვინოსა“.

სიცილი.

ხომ კარგი გაკეთილია დღედამ ღვინოს ვადა-
ყოლილი ჩვენი ყმაწვილი კნიაზებისათვის?

“ ვ ა ვ ი ლ ე ი ც კ ი. დიდებულო.

ე ლ ი ზ ბ ა რ ი. მაშ, შე შორეს გაგახსენებთ მაგ
ყურნალში დაბეჭდილ იგავსა. ეგვც ღვინოზე ვადაყო-
ლილი ურტავს მათარახსა, როგორ იყო! (წარმოთ-
ქვამს) „იცო, რომე იმ კაცს წარსულს კვირას სტა-
ქანს ღვინოში დაუქარავს გონება. ახლა ეძებს და
ვერ უპოვანა“.

სიცილი.

ს ო ლ ო მ ო ნ ი. შე ვხედავ, შერისმტვი მოგვივიდა
ღვინის მშურებზე იგავების წერა. ვაიაჲ, სხვას
ვერაფერს იმასოვრებს ხალხი!

ხ ა ნ დ ი ლ ა. (პაუშენკოს შემოძღვება. პაუშენკო
მომხიბლავი გარეგნობისა, მოკრძალებულად უქირავს
თავი) მომბრძანდით, ბატონო, გუბერნატორი თ ა ა ლ ა-
ვე გახალბობთ (გადის. პაუშენკო მოსაუბრეთ თავა-
ზიანად დაუქრა თავი და განაპირდა).

“ ვ ა ვ ი ლ ე ი ც კ ი (ხმადაბლა). ვინ არის ეს უნტერ-
ოფიცერი? ”

ჭ ა მ ბ ა კ უ რ ი. რომ არ ვიცი!

ე ლ ი ზ ბ ა რ ი. დუშეთის ისპრავნიკი პაუშენკო.

ჭ ა მ ბ ა კ უ რ ი. (უსიამოდ შეიკმუნა). ეგ ხომ არ
გახლავთ ის ყმაწვილი, დეკაბრისტებთან რომ იყო
რალაც კავშირშია.

ს ო ლ ო მ ო ნ ი. სწორედ ეს გახლავთ.

ჭ ა მ ბ ა კ უ რ ი. ეგ კი ვერ მომიწონებია ჩვენი
დიდებულ ხელმწიფე იმპერატორისაგან — დასახე-
ლად კავკასიაში გამოგზავნა ციციისა.

ე ლ ი ზ ბ ა რ ი (ირონიით). პეტერბურგელი წარჩინე-
ბულისათვის განა სახელი არ არის ჩვენნიარ ვე-
ლურებში ცხოვრება? (პაუშენკოს) შეგიძლიათ ახლოს
მობრძანდეთ.

(პაუშენკო შეკრებულთ უახლოვდება).

ი ც ნ ო ბ დ ე თ ჩ ე ნ ს შ ე ვ ა ბ რ ე ს ს.

(გაცნობის ცერემონია. მოსაუბრეთ შეუმწვე-
ლად გამოყოფიან ელიზბარს და სოლომონს. უფ-
რო ხუსტად, ელიზბარმა მსუბუქი ხელკავით გამოა-
ხმო სოლომონს).

ე ლ ი ზ ბ ა რ ი. რა ამბავია?

ს ო ლ ო მ ო ნ ი. რაზე შეითხები?

ე ლ ი ზ ბ ა რ ი. აი, აქ რა ხდება-მეთქი, რისთვის
შეგვირბებს.

ს ო ლ ო მ ო ნ ი. აბა, რა ვიცი. გუბერნატორი ხა-
დილად გიხიობსო.

ე ლ ი ზ ბ ა რ ი. გუბერნატორს უქმად ხადილი არა-
სოდეს არ გაუმარტავს. არც ღვინოს ტანება მინე-
დამინეც.

ს ო ლ ო მ ო ნ ი. ვერაფერს გიტყვი.

ე ლ ი ზ ბ ა რ ი. რაღაცას მითქვამს გული.

ს ო ლ ო მ ო ნ ი. ძალიან იჭვინი ვახდი ამ ბოლო
დროს. დამინამა ხადილად შეგვყარა, რა მოხდა!
(ახარხარებულ ჭგუფს შეუერთდებიან. აქ რაღაც
სასაცილოს პყება ჯამბაკური).

ჭ ა მ ბ ა კ უ რ ი. მაგრამ ეგ არაფერი, ბატონებო!
მთავარი ის არის, რომ სწორედ ამ დროს იღება კა-

რი და... შემოდის.. თუ მიხედებით ვინ შეჩერო-
და?

“ ვ ა ვ ი ლ ე ი ც კ ი. ალბათ. ქმარი, რუჭულერუ შუჭა-
ცაშეილს ეგონა გამოვათურეთ.

პ ა უ შ ე ნ კ ო. ქმარი?

“ ვ ა ვ ი ლ ე ი ც კ ი. სხვა ვინ იქნებოდა!
ჭ ა მ ბ ა კ უ რ ი. საქმეც ეგ არის, რომ ქმარი კი
არა, ის, ვისთვისაც იხვეწებოდა თურმე ქალი, რა-
შენიარად დაათურე ჩემი მუუღლეო, თან მუუღლეს ნა-
წად ეუბნებოდა, ნუ სვამ, ღვინო მოგვიღებოდა.

შ ე ძ ა ხ ი ლ ე ბ ი. რას ამბობთ!

აი, ჟგ მესმის!

ჭ ა მ ბ ა კ უ რ ი. შემოდის, ამ ჩვენს ვაუბატონს
დიდ მაღლობას მოახსენებს (გაითამაშებს.) ერთი
თვეა ჩვენ ერთმანეთს არ შევხვედრიავართ, თქვენ
ჩვენი კეთილი ანგელოსი ხართო, ქალი კი (მანერუ-
ლად, წაბაძით) ხელს გაუწვდის და ნაწად ეუბნება:
გამოვგაირთ ხოლმე, ჩვენ უსათლუო მეგობრები
უნდა გავხდეთ, დღეს ჩვენს სიყვარულს დიდი საშხა-
ხური გაუწვიეთო. ჩვენი გიორგი ქუჩაში აღმოჩნდა,
ის ნანატრი ქალი კი სხვას ჩაუგოვრდა ლოგინში.
(გულრიანი ხარხარი).

— ახია მაგაზე!

— რას მიედებოდა!

— ასე ბგონია, ყველას მაგაზე ამოსდის მზე და
მთავრე.

ჭ ა მ ბ ა კ უ რ ი. ეგ არაფერი! ორი დღის შემდეგ
იგივე ცოლ-ქმარი — უნტეროფიცერიცა და უნტერ-
ოფიცერმაც სხვა წვაულებში ხედება თავადს და
იკით. ქმარმა სახალხოდ რა უთხრა მამაცაშვილს?
(წაბაძით) თავადო, მეგონა ვაყვამე იყავით, თქვენ
კი თურმე მოხლე უოფლობართ, შე იმითმე დამათვ-
რეთ, რომ ჩემს ცოლს გაარშოებოდით, მაგრამ ხომ
ჩაგვიარდათ კოვზი ნაცარში, ჩემი ცოლი კეთილმო-
ბლი და პათიოხანი ქალიაო.
(სიცილი).

“ ფ ა ლ ა ვ ა ნ დ ი შ ვ ე ლ ი. (შემოდის მომღიმარე,
სტუმრებით ნასიამოვნები კეთილი მასისძელი) მი-
ვებადმები ჩემს სტუმრებს.

ჭ ა მ ბ ა კ უ რ ი. ხალაში, ხალაში!

ს ო ლ ო მ ო ნ ი. გამარჯვება ნუ მოგიშალოთ ღმე-
რთმა!

ე ლ ი ზ ბ ა რ ი. გუბერნატორს ჯაუშარჯოს!
პ ა უ შ ე ნ კ ო. მაქვს პატივი მოგესალმო!

“ ვ ა ვ ი ლ ე ი ც კ ი. გამარჯობათ, ჩემო ძვირფასო,
გამარჯობათ.

ფ ა ლ ა ვ ა ნ დ ი შ ვ ე ლ ი. მომბრძანებისთვის მად-
ლობა მითქვამს. ყველა მოვიდა?

ხ ა ნ დ ი ლ ა (მოწონებით დგას კართან). ვინც დაგ-
პირდა, ყველა აქ გახლავთ, დიდი ბატონო.

ე ლ ი ზ ბ ა რ ი. გუბერნატორის პურმარდილი საქვე-
ყნოდ არის განთქმულიო და ყელს ვინ გამოიჭრი-
და!

სიცილი.

ფ ა ლ ა ვ ა ნ დ ი შ ვ ე ლ ი. მაგ მხრივ ამილახვერ-
ბმა გუშინ ყველას ბურთი ჩასჩარეს პირში (ჯამბა-
კურს). თქვენ რას იტყვით?

ჭამბაკურ ი. დიდებული იყო მე და ჩემმა ღმერთმა, დიდებული! მაგრამ ხუთშაბათს რომ ანდრონიკოვებთან ქართული სუფრა ჰქონდათ, იმას ვერაფერი შეეღობა.

სოლომონი. ანდრონიკოვებთან?
 ზავილიციკი. ო, იქ მეც გახლდით მიწვეული. ნამდვილი ქართული სუფრა იყო.

სოლომონი. როგორ შეიძლება ქართული სუფრა ჰქონდით გარუსებულ ანდრონიკოვებს!

ელიზბარი. რატომაც არა! ანდრონიკოვები ახლებურად ჰყიდიან სინდის-ნამუსს და ძველებურად გეახლებიან (სიცილი). ეგრე არ არის. პაუშენკო? პაუშენკო. მე ეგები არ შევატიფებიან ხოლმე, მაგრამ ეს კი გამიგია, რომ სწორედ ეგრე ირჩებიან.

ფალავანდიშვილი. (სოლომონთან მივიდა). ისე მოხდა, უფალაო დოდაე, რომ აქამდე შინ ვერ მოვიყვით. თქვენს უურნალსა და კეთილ საქმიანობას კი ინტერესით ვადევნებ თვალსა და მიხარია, რომ ეგრე მსახურებთ მშობელ ქვეყანას.

სოლომონი. მადლობას მოგახსენებთ, გენერალო.

ჭამბაკურ ი. რახან სუფრებზე ჩამოვარდა სიტყვა, ამასწინათ მგონისა და გენერალ ქვეყვიანიან ოჯახში გახლდით. ურჯულოთა მიერ ეგრე განწირული სიძის — გრიბოდოვის დღეობა გადაიხადეს, ო, რა სუფრა იყო, რა პურისქამა, იმ განსვენებულის სახელზედა, მთელი საქართველო იღო მავიდაზე, მთელი საქართველო! ღვინოს კახურს გეახლებოდით, თევზელს — ქარბელაქნისას, პურელს შირაქისას, ვეღელული მიერული იყო, ქათამ-გოქვეული მენაგრედლადნ სავანგებოდ ჩამოუტანიათ ამხელა გზაზე. გაგიგიათ?

ზავილიციკი. მაგ დღეობაზე მეც გახლდით! ჭამბაკურ ი. ხომ კარგი იყო?!

ზავილიციკი. იმ ნაქაპურის გემო ახლაც პირში მიტრიალებს.

ელიზბარი. ქვეყვაჟე კაცობაშიც გენერალია!

ფალავანდიშვილი. სხვათა ჭიფებზე საუბარმა ჩვენი პურისქამა არ დაგვაიწყოს. გთხოვთ, ბატონებო, გთხოვთ მობრძანდეთ. (სუფრას შემოუხსნენ).

(სხდებიან. პაუშენკოს). აჟეთ, თქვენ აჟეთ მობრძანდით, გენერალს კი შევიხვეწებო, რომ პირდაპირ დამიჯდეს.

ჭამბაკურ ი. სადაც მიბრძანებთ.

სოლომონი. (ზავილიციკის) მე თქვენს გვერდით მოვხვდი?

ზავილიციკი. ძალზე მახარებს ეს მეზობლობა.

ელიზბარი. ჭიფს რომ გზა მივცეთ და ენში, სავანიც გვითხარით პურისქამისა, გუბერნატორო.

ფალავანდიშვილი. სავანი ერთიმეორესთან შეხვედრის სურვილია. მე მინდა საამოდ ვქაოთ და ვხვთ, ერთი-მეორეს ტბილი ვუთხრათ და ტბილიადაც გავატაროთ დრო.

ჭამბაკურ ი. რომელი დრო, ამ სუფრისა, თუ, ის, რაც ღმერთს უზომებია ჩვენთვის!

ფალავანდიშვილი. მთელი ცხოვრების ტბილია გატარებას ადამიანები არ ვანებებთ ერთ-მეორეს, თორემ ღმერთი მუდამ ჩვენყენაა, მწერთა კეთილ მეგობრად გაიხადა ადამიანი, მაგრამ ევლან მოყოლებული კაცმა მაინც არ დაიშალა ავისქმნა.

სოლომონი. მაინც სიკეთე სჯანის ბოროტსა, თორემ მართლა ამაო იქნებოდა ჩვენი უოფა.

ჭამბაკურ ი. (ზავილიციკის). გააიღეთ, მეტად გემრიელი დოშია, კარგად გამოუშრიათ, (ფალავანდიშვილს). მერცა, ეგ ადამიანები ღმერთის განაჩენს წინ რად უდგებიან?

ფალავანდიშვილი. იმად, რომ არც ღმერთისა სწამო და არც — კაცისა.

ელიზბარი (პაუშენკოს). აბა, ერთი ნახეთ, შეიძლება ასე გემრიელად სხვაგან შესწვან გოკი?

სოლომონი. ბოროტისმქმნელი აროდეს ამბობს ბოროტს ჩადვივარო. მაცხოვრებლად დაწვებული დღემდე კაცთა მოდგმის უკეთესი შეილება ხალხის მოავდე შურაყხავთ და კანონის სახელით. ადამიანის სიკეთისათვის დაუღვრიათ მათი სისხლი.

ზავილიციკი. ცოცხალი, მართალი, რომ გადასარეგია, ნახეთ, როგორი ფერი გადადის ფხაზედ?

ფალავანდიშვილი. ყოველ საქმეს ორი მხარე აქვს. დიდი სიკეთის სახელით მცირე ბოროტებას არ დავერიდები. ვანო, ხანდილი!

(ვანო და ხანდილა სუფრასთან მოვიდნენ. ყოველ წერს მოწიწებით შეუხსეს ჭიქა).

ელიზბარი. მოდი და გაიგე, რომელია დიდი სიკეთე და რომელი კიდეც მცირე ბოროტება.

ფალავანდიშვილი. ახლა კი ღვინო დავლიოთ და კიდეც ერთხელ დაერწმუნდებით, რომ ბოროტცა და კეთილიც უჩვენოდ იხადება და უჩვენოდვე კვდება. ეს ჩვენს დღევანდელ პურისქამას გაუმარჯოს!

ზავილიციკი. გაუმარჯოს! პაუშენკო. შეგერგოთ!

ჭამბაკურ ი. ქიეთი ნუ მოგვიშლას ღმერთმა.

ზავილიციკი. ო, რა ღვინოა?!

ჭამბაკურ ი. მე თქვენსა ასეთი ღვინო ჭერ არ დამიღვია. გემოც უცხო აქვს.

ელიზბარი. აბა, ერთი ფხალეულს გავუსინჯოთ გემო, მო, რა არის?!

ფალავანდიშვილი. მამ, გუცხოვთ ჩემი ღვინო?

ჭამბაკურ ი. ეგეთი ღვინო მე ჭერ არ შემისცამს.

სოლომონი. ჩინებულაია!

ელიზბარი. გემოც კარგი აქვს და ფერიც!

ფალავანდიშვილი. (პაუშენკოს). იქნებ, არაუხს მიირთმევდით?

პაუშენკო. კარგა ხანია ღვინოს მივჩქივ.

ფალავანდიშვილი. მამ, მოდით, კიდეც ერთხელ შევხვით და ვადღერძმელით ოჯახი ჩემი, განზრებოდეს სტუმარი და არ მოჰკლებოდეს სიყვარული ხალხისა.

ჭამბაკურ ი. (წამდერებით). კურთხეულ იყოს, უკუნითი უკუნისამდე...

(ხელი აიქნია და ყველამ ერთად დააგუგუნა) ამინ!

ელეზბარო, ქალბატონი ფალავანდოვისა რატომ არა ბრძანდება ჩვენს შორის? იგი მუდამ მოხარულია სტუმრისა.

ფალავანდიშვილი. ბარონესა როზენისს სტიხების კითხვა აქვს დღესა და იქ მიიწვიეს.

ელეზბარო. მაშ, დავკლოთ სახსიები, ბატონებო, ისე რომ თამაშად ვთქვათ — ასე საქართველო დაიცავოს თავის მტერთაგანო.

ფალავანდიშვილი. (ელიზბარს ჯიუტად დაიკერძება. დინჯად, სრულიად შეცვლილი ხმითა და ინტონაციით, რაც მიგვიანწმებს, რომ შესაძლოა ეს კაცი სულაც არ იყოს ისეთი, როგორცაც ახლა სუფრასთან ვხედავთ) როგორაა სიკვით?

ელეზბარო. ასე დაიცალოს საქართველო თავის მტერთაგან.

(დუმილი).

ფალავანდიშვილი. (ცოტა ნერვიულად) ხანდილ, ვანო!

(ხანდილა და ვანო სუფრასთან მოდიან, ჭიჭიბის შეავსებენ) აი, ახლახან ბორცხა და კეთილზე ვსაუბრობდით. ხომ ხდება, რომ ბორცხი სიკეთის სახეს მიიღებს. მეთანხმებით, თუ არა, სოლომონ?

სოლომონი. გეთანხმებით.

ფალავანდიშვილი. მაშ, მოდით და გავარკვიოთ, არა არის დღეს კეთილი და რა კიდევ ბორცხი. ჭამულისათვის, ირასკვირველია.

ზავილიციკი. მაგას რა გარკვევა უნდა — მამულისათვის საშახურია სიკეთე.

ფალავანდიშვილი. რაგვარი საშახური?

ელეზბარო. თუნდაც თავგანწირვა, თავგადაღება.

ფალავანდიშვილი. როგორი თავგანწირვა, რანაირი, რისთვის?

პაუშენკო. უაყრავად, შე ვერ გაგიგოთ.

ფალავანდიშვილი. შე ის მინდა ვთქვა, ახლა ხომ ჩვენში ზოგიერთ კნაიხს ურულმა ესმის მამულის საშახური, საშობლო ისეთი კი არ უნდათ, როგორც ხალხს, მის მომავალს გამოადგება, არამედ ისეთი, მათს სულს რომ ეამება. იმას კი არ ფიქრობენ, მათი სულის საამებელი მამული ძალიან მალე რომ განუტყეებს სულს.

ჯამბაკური. გინდაც მოგალი, გუბერნატორო, ვერაფერი გავიგე მაგ ნათქვამისა და რა ვქნა!

ფალავანდიშვილი. მოდი, მამული ვადღერძებოლოთ ჩვენი, უფრო მართალი თუ გინდათ გითხრათ, საღი გონების შვილები ვუსურვოთ.

ელეზბარო. ღმერთმა ინებოს, ხვალ ისეთი ვიხილოთ მამული ჩვენი, როგორც წინაპართ სურდათ.

სოლომონი. შე კიდევ მამულის ხვალინდელ დღეს ვადღერძებოთ.

ფალავანდიშვილი. ეგ ხვალინდელი დღე ვითომ რა არისო?

სოლომონი. ის არის, რომ ხვალ უფრო ბედნიერი უნდა იყოს, ვიდრე დღეს არის.

(ფალავანდიშვილი გაჩუმდა. თან ხაზი გაუსვა ამ სიტყვებს. ჩაიფიქრა).

ჯამბაკური. (ხალსით, მხნედ). შე კი ერთს გეტყვით, ჭაბუკო. მამულის ბედი თქვენს ხელში არის. მოუარეთ, გაუფროხდით, ჩვენ უკეთესი გეგმები არიან, სახალიო საქმეს ვეღარ გავუძლებით, ხვალინდელ საქართველოს დიდი ამბები ელის და ჭკუით იყავით. ფხიზლად შეხედეთ ცხოვრებას.

ელეზბარო. ვინმლო, არ შევარცხნოთ ქვეყანა ჩვენი.

სოლომონი. მაშ, გაუმარჯოს, ბატონებო! სვამენ.

ჯამბაკური. ის როგორ არის? პურსა სვამენ და ღვინოს სმენ, სიმღერას არ იტყვიანო?...

ჯამბაკური სიმღერას წამოიწყებს, მხნე, ძლიერ, ენერგიულ ჭარბულ სიმღერას. ვიდრე ესენი მღერავენ, ვანო და ხანდილა სუფრაზე კერძს ჩამოატარებენ.

ზავილიციკი. შე ის მიხარის, რომ გენერალს კიდევ შერას სიმღერის ხალისი, ღვინოს სმის ძალა და იმასაც ამბობენ, ხანდახან ლამაზ ქალსაც გააყოლებსო თვალს.

ჯამბაკური. მაშ, როგორ გინდათ! კაცი სიბერეშიც ის არის, რაც ჯელობაში იყო! ეგ არის, რომ ზოგს მოსდებოდა ძალი, ზოგს კიდევ — არა.

ფალავანდიშვილი. (გულლია ლიმილით) როგორა ხარ, ელიზბარ, როგორ ცხოვრობ?

ელეზბარო. ღვთის შეწევნით გვიდავს სული.

ფალავანდიშვილი. ჩვენს დროს, ცხოვრებას ხომ არ ემდურის?

ელეზბარო. (თითქმის ჩაძიებით). რატომ შეიძლება?

ფალავანდიშვილი. უფრო მოვკარი ერისთვის ოსური სოფლები ხაზინას უნდა გადასცენ და ელიზბარი ძალზე განაწყენებულია ზელისუფლებზეო.

ელეზბარო. თქვენ როგორა ფიქრობთ, არა მაქვს წყენის მიზეზი?

ფალავანდიშვილი. გაქვს კიდევ, მაგრამ... (მცირე პაუზის შემდეგ). ახლა რას აპირებ, მაგ წყენს გზას საით აძლევ?

ელეზბარო. ვერ ჩამომართმევს მეფისნაცვალის მამულებს. განა არ იცის, თუ ყმები ასე გამოავადლებოთ ერთმანეთს, ეს ქვეყანა იმასაც დაემხოთა თავე და შეც, მაგ ყმებით უდავს სული იმპერიას.

ფალავანდიშვილი. ჭკუით გიფიქრია, თავადა! მეფისნაცვალის არ იზამს მაგ საქმეს. უბრალოდ შენ გაქვებენ. ახლა კი ჭიჭიბი შევავსოთ და ერისთავი ვადღერძებოლოთ. ჭაბუკი კაცია და დიდი საფრთხილედ მართებს, რომ აჩქარებით არც თავს ავიწყოს და არც სხვას.

სოლომონი. [გაუმარჯოს!]

პაუშენკო. კარგად იყავი, ელეზბარ!

ზავილიციკი. ელიზბარი არაფერში შესცდება.

ჯამბაკური. პეტერბურგს ნახვავლი კაცი მუდამ სანდოა!

ელეზბარო. მადლობელი ვარ, თქვენ გაგიმარჯოთ.

(სვამენ. ვანო და ხანდილა უხმაუროდ ჩამოივლიან და ჭიჭიბის შეავსებენ).

ქამბაკური. ერთი გამაგებინეთ, უმაწვილებო, რა მოხდა ჩოფიკაშვილებისას?

ელიზბარნი. (ირონით) განა არ იცით? ჩოფიკაშვილის ასული, თქვენზეტი წლის თათო, სტუმრად მისულ ოფიცერს საძილე ოთახში შეეპრა თურმე და გაუპატორებდა მოუნდომა.

ქამბაკური. (გაოცებულ). რას ამბობ, აფიცრება?

სოლომონი. (ირონით). თურმე ის აფიცერი თავს იკლავდა, როგორ გეკადრებათ, ოქაში სტუმრად შემოვსულვარ, პურმარაილი მიმიღია და ვაჟკაც კაცს ნამუსს ნუ დამერიო.

წავილე იცოი. (სიცილით). სულ ეგრე იყო, სულ თავს იცავდა.

პაუშენკო. ეგ საქმე შე კარგად ვიცო, ჩოფიკაშვილის ქალი არაფერ შუაშია, მთლიანი კი ჰუსიტცხვილიად აცხადებდა, მისი ბრალი იყო ყველაფერიო, თურმე ოფიცერი ნეწვანცევი ჩოფიკაშვილებმა ჩინებულად მიიღეს, დიდი ვახშიში გაუმართეს. ერთი სიტყვით, კარგი პური უჭამათ, ბოლოს საძილე ოთახში მიუთვლიებთა და... ყველას რომ დაუძინია, მთვრალი ნეწვანცევი ჩოფიკაშვილის ქალის ოთახში შევარდნილა, ქალი სტუმრისაგან ასეთ საქციელს როგორ იფიქრებდა და კარი ჩაუკეტებდა დაუთვრებია თურმე. ეძებრა ნეწვანცევი ქალს...

ქამბაკური. მინარეს? ურჩად, აფიცერო!

პაუშენკო. ქალი ვეფხვივით იბრძოდა თურმე და იმდენი მოახერხა, რომ ხელიდან გაუსხლტა ოფიცერი, წეწვანცევიმა კი იარაღი ამოიღო, წინააღმდეგობას როგორ მიხედებო...

ელიზბარნი. ვაჟკაცობაც ანს ჰქვია!

პაუშენკო. ქალი მაინც დაუსხლტა, ფანჯრიდან დადებდა და... ისე დაიმტვრა, რომ მთელი სიცოცხლე ლოგინში უნდა გაატაროს.

დუმილი.

სოლომონი. მერე იმ ოფიცერმა თავი არ მოიკლა?

პაუშენკო. დუმილის ცხენში მყავს დამწყვედი, სიმთვრელით მომივადო.

ელიზბარნი. მაგისი პასუხისგებით ჩოფიკაშვილის ქალი გამართლდება?

ქამბაკური. განა ამიღაბვართა და სახლთუბუცესთა შულის საგანი დაგავიწყდა? ხომ გახსოვს, რა სახაგლომა ჩაიღინა ამიერქიზმა.

ელიზბარნი. მახსოვს, გენერალო, მახსოვს, მაგრამ ეს ყველაფერი ჩემი სიგლაზე იყო და რადაცაინარა მოვუვლიდი...

წავილე იცოი. თავშეუყავებელი გახდა ქვეყანა — ერთი ქალის გულმთვისი რას არ იზამენ.

ფალავანდიშვილი. (წავილე იცოს). ეგ არაფერი, ერთი ატრუბული და ცალტვინა აფიცერი ვერას დააკლებს ხევის სიწმინდეს, შე თქვენი დღენი უფრო მაინტერესებს, რასა იქმთ, როგორა ცხოვრობთ, მართალია, რომ ორბელიანთა და თქვენს შორის უსიამოვნება არისო?

წავილე იცოი. მე ვხედავ, რომ ძალიან ცუდად მუშაობენ თქვენი მსტოვრები.

ფალავანდიშვილი. მსტოვრები რა შუაშია, რად გაიხსენეთ?

წავილე იცოი. მეტისმეტად ძველი ამბები მოაქვთ თქვენთან. ამგვარი ხალხით შორს ვერ წავა ტფილისის გუბერნატორი.

ფალავანდიშვილი. (მცირე პაუზის შემდეგ, რაღაც ენიშნა) თქვენი მსტოვრები უკეთ ირგებოდნენ?

წავილე იცოი. ქალაქის ყოველ კუთხე-უბანში დღისა მომხდარი ამბავი ნაშუადღევს მე უნდა მცოდნოდა, უკადღეს მომხდარი — საღამოს, საღამოს ამბავი კი — ნაშუადღევსა. გუბერნატორი ქვეყნის პატრონია და ყველაფერი უნდა იცოდეს.

ფალავანდიშვილი. (ღმრთით). სად არიან ახლა ის თქვენი მსტოვრები?

წავილე იცოი. იმათ უკვე სხვა პატრონები ჰყავთ.

ელიზბარნი. ხედავთ, მეგობრებო, როგორ დაფანდა ჩვენში მსტოვრობა. მგოსანი კაცის ბელი არაფის აინტერესებს — გრიბოდღვი ურჩულით გაუგზავნეს, აუწუთო, მსტოვრებზე კი ტაციობა აქვთ, ნაგუბერნატორალი გუბერნატორს არ ენდობა.

ფალავანდიშვილი. მამ, დაშთავრდა ეს უსიამოვნება?

ელიზბარნი. ეგ ამბავი შარშან იყო, მას შემდეგ წავილე იცოი და ალექსანდრე ორბელიანი მეგობრებიც კი გახადნენ.

ფალავანდიშვილი. ასეა განა?

წავილე იცოი. ასეა. ჩვენ ახლა მეგობრები ვართ.

ფალავანდიშვილი. ასე უცებ რამ დაგამეგობრათ?

ელიზბარნი. ქავრი აღარ სწირთ ერთმანეთისა.

ფალავანდიშვილი. მოქიშენი მხოლოდ მაშინ ერთიანდებიან, როცა სხვა უფრო დიდი მტერი გამოუჩნდებთ. განა ასე არ არის?

წავილე იცოი. (პირქუშად). თქვენი მოსახრება მართალია, მაგრამ ჩვენს შორის გაუგებრობა იყო და არა მტრობა.

ფალავანდიშვილი. მამ, გრავს ვალდებულებ, მეგობრებო, ძალიან ძალე შეისწავლა საქართველოს ავკარგი, პატვის სცემს ჩვენს ხალხს და მინდა ხელმწიფის ერთგულ სამსახურში გალიოს დღენი, რადგან ჩვენთვის არ შეიძლება არსებობდეს უფრო დიდი სიამე, ვიდრე ხელმწიფისაში ერთგულება.

წავილე იცოი. გმადლობთ, თავადო.

ქამბაკური. უნდა მოგახსენოთ, რომა მე დიდ პატივსა ვცემ წავილე იცოსა. პატიოსანი კაცია, მამული სიკეთის წყაროდ სწორედ ხელმწიფის ერთგული სამსახური მიაჩნია და არა სცდება. რა ხანი იყო საქართველოს გუბერნატორი და ცუდი საქმე არ ჩაუდენია. გაგვიმარტოს!

ელიზბარნი. ღმერთმა ყველა სურვილი აგინდინოს!

სოლომონი. ღმერთმა გამარჯვება მისცეს თქვენს საქმესა.

პაუშენკო. მიიღეთ ჩემ აღფრთხილება! (სვაპენ, ხანდილა და ვანო კვლავ მოწიწებით ჩამოთვლიან სურფას და ქიქებს შევაყვანენ).

ელიზბარო. (ჯამბაკურს გადაულაპარაკა) ეს რა წვრილ-წვრილი ჭიქებით ვასმევს დღეს გუბერნატორა — ქეთად მოგვიხმო, თუ თათბირად!

ჯამბაკური. უცებ თრბა და ბერი სმა ჭაბუკ აფიცრთა ჩვევა, ძვირღებმა ნელი და გემრიელი სმა იცანა.

ელიზბარო. სუფრა დროის სათრეველა კი არ არის, სახლენი ადგილი.

ფალავანდიშვილი. ახლა კი სოლომონი ვადღერძებელით, ჩინებული ყმაწვილი კაცო. ვინაც კიდევ ერთხელ დაავიტიცა, რომ აზნაურსაც შეუძლია მზარცაშლილი დაქდეს თავადის გვერდით, თუ ერის სახაჩლო საქმეს გააკეთებს. რასა იქმს შენი უურნალი, სოლომონ?

სოლომონ. მეფისნაცვალ როზენისა და თქვენის შეწვევით უდგას სული.

ფალავანდიშვილი. ერთი ეს მიზრძანე, სოლომონ, შენ, ლოგიის წიგნის დამწერმა, ქართული რიტორიკის შემქმნელმა, ფილოსოფოსმა, სემინარიის მასწავლებელმა როგორ მოიკალე მაგ საქმიანთა ვის. რისთვის შექმენი ეგ უურნალი?

სოლომონ. იმად რომ (მცირე პაუზა) ქართველთა შორის მეცნიერება დავენერგო, გავაგებინო, თუ რა ხდება ქვეყანაზედ.

ფალავანდიშვილი. კარგია, კარგია... სანაქებო საქმეა, მე და ჩემმა ღმერთმა (შეჩერდა, რაღაცის თქმას აპირებს, გადაფიქრა). მაშ, სოლომონს გაუმარჯოს, ბატონებო, ეგ რომ გონიერი და წინდახედული კაცია, ყველას დაავიტიტურა — რუსი კაცის სიძე გახდა. (სოლომონი უხერხულად შეიმშუშნა). გაგმარჯოს, სოლომონ!

ელიზბარო. გაგმარჯოს!

ჯამბაკური. დამოლოცინებარ, შვილო! პაუშენკო (ჭიკა მიუქაზუნა). ჩვენს ძმობას გაუმარჯოს.

ზავილიციკი. შენი იმედი გვაქვს.

სოლომონი. გამაღმობთ, ბატონებო!

(სეაშენ).

ჯამბაკური. სოლომონს სიმღერა უყვარს!

სიმღერას წამოიწყებენ. ელიზბარო, ჯამბაკური და სოლომონი გატაცებით მღერაან. ზავილიციკი და პაუშენკო სიმაოვნებით უსმენენ. ფალავანდიშვილი ჩაფიქრებული ზის. ეს ხალისიანი სიმღერა თითქოს არც ესმის, ისე გაუტაცინა ფიქრს, წამოდგება კიდევც. დარბაზში რამდენიმე ნაბიჯი გადადგა; შედგა. ისევე სუფრას მოუბრუნდა და თითქმის ჭიქურ მიეჭრა მომღერალ ელიზბარს.

ფალავანდიშვილი. ერთი ეს მიზრძანეთ, თავადო, თქვენ ხომ რუსეთს მიიღეთ სწავლა-განათლება?

ელიზბარო. (ცდილობს სიმღერას არ გამოეთიშოს, ღიმილით). პეტერბურგს, შვიდი წელი პეტერბურგის საარტილერიო სკოლაში ვიყავი და კორენტის ჩინით დავბრუნდი სამშობლოში.

ფალავანდიშვილი. რუსეთს როდის წაბრძანდით?

ელიზბარო. (ახლა მთლიანად მოუტრიალდა ფალავანდიშვილს, სიმღერას თავი ანება). ათას რვაას ოცდასამ წელსა,

ფალავანდიშვილი. (წამოდგა, ბოლთას ცემს, ამით მომღერალთა ყურადღება მიიქცევს). სიმღერა შეწყდა. ბარემ ისიც მინიშნავს და იყავით 1825 წლის დეკემბერში.

ელიზბარო. პეტერბურგს.

ფალავანდიშვილი. ოცდახუთი წლის დეკემბერში პეტერბურგს იყავით და ახლგაზრდა რუს აფიცრთა წრეში ტრიალებდით?

ელიზბარო. თქვენ რაღაც დარდი შემოგწოლიათ...

ფალავანდიშვილი. გუბერნატორი კაცის უფთა უდარდელი როგორ იქნება, ახლგაზრდა რუს აფიცრთა წრეში ტრიალებდით?

ელიზბარო. თუ დეკაბრისტებზე მეციხებით, სწორედ ეგრე გახლავთ.

ფალავანდიშვილი (ახლა სოლომონს მიუტრიალდა). ვგონებ, თქვენც პეტერბურგს სწავლობდით.

ზავილიციკი. (უხერხული დემილი რომ დაფაროს). თბილისში უნივერსიტეტი კი არა, ერთი სემინარიის გარდა არაფერი გვაქვს.

ფალავანდიშვილი. (გაღიზიანებული, ზავილიციკის) ერთის წუთით, მოწყალო ხელმწიფე, ერთის წუთით. (სოლომონს) რამდენი ხანი იყავით პეტერბურგის უნივერსიტეტში?

სოლომონი. ოთხი წელი.

ფალავანდიშვილი. ათას რვაას ოცდახუთი წლის [დეკემბერში...]

სოლომონი. პეტერბურგს გახლდით, მეუფეო, და სწორედ სენატის მოედანზე ვიდექ...

(დარბაზში ფერწასული ვანო შემოვიდა. რაღაცის თქმა უნდა, მაგრამ ვერ გაბედა, საუბარი ვერ გააწყვეტინა ფალავანდიშვილს).

ფალავანდიშვილი. (დაუფარავ პასუხში გამოწვევა იგრძნო და ხმადალა ეციხებდა). ისიც თხარით, რომელ მხარეს.

ელიზბარო. (ცოტა ბრაზიც მიაყოლა ნათქვამს). იმათ გულშემატკივართა მხარეს, რომლებიც უფრო ჭკუით უნდა მოქცეულიყვნენ და საბოლოოდ გაბედნიერებდნენ რუსეთს.

ჯამბაკური. რაღაც ვერ გავიგე, საუბრის ძაფი დაეკარგა, ალბათ (ელიზბარსა და სოლომონს), რომელ მხარეს იდექით და...

ელიზბარო. იმ დღეს საბოლოოდ დავკარწმუნეს — თავისუფლება თუ გინდა, სისხლიც უნდა დაღვაროს. იმათ კი სანახევროდ ვაბედეს. უნდოდათ ხელმწიფეს თავად გაეყო თავი საზრჩობელაში, მაგრამ ხელმწიფემ ჭკუითაც აჯობა და ვერაგობითაც — მაგათ გაყოფინა თავი...

ჯამბაკური (ფალავანდიშვილს). გუბერნატორო, გამაგებინეთ რა ხდება აქ, მე ეს საუბარი არ მომწონს, ღმერთმანი, არ მომწონს.

ფალავანდიშვილი. დღეს თქვენ აქ ბერი რამ არ მოგწონებთ, გენერალო, ძალიან ბერო რამ...

ზავილიციკი. (წამოდგა). თქვენს ნებართვით, მე დაგტოვებთ.

ფალავანდიშვილი. დაბრძანდით.

წავიღებო, მოპატივებისათვის მადლობას მოგახსენებთ. უნდა გაუწყოთ, რომ პოლკოვნიკ ტრეტოვიჩის ერთობ საჩქარო მოხსენება უნდა წარუდგინო.

ფალავანდიშვილი. დაბრძანდით!
წავიღებო. ამ ჩინებულ პურობას არავინ დასტოვებდა, მაგრამ...

პაუშენკო (წამოღდა). როგორც ვხედავ, მე აქ წადეგეტი ვარ. თქვენ შინაურული საუბარი უნდა გქონდეთ და...

ფალავანდიშვილი. (თითქმის ბრძანებით) დაბრძანდით-მეთქი!

გამბაკური. გამაგებინეთ, რა ხდება აქ!
წავიღებო. არა ვგონებ, თქვენ გვიროდეთ იმის შესახებ, რომ მიჩვეული არ ვარ ასეთ ტონს და თქვენს ოჯახში ყოფნა მითუმეტეს არ უნდა გამაღვივებ ამის უფლებას.

ელიზბარი. (ბრახით). თავადო, პურისსაქმელად მოგვიწვევით დღეს აქ თუ იმისათვის, რომ სტუმრებს სულ დაბრძანდით, დაბრძანდითო ეძახით და ჩვენი წარსული იყვლიოთ?

(თითქმის შემობრბის შემინებული ხანდილა, რადიუსის თქმა უნდა, ვერ ბედავს).

ფალავანდიშვილი. (ღიჯად, ცოტა ირონიულადაც კი) დღეს საქმე ისე დგას, რომ თქვენი მომავალი უფროა საკითხავი, ვიდრე წარსული.

სოლომონი. აშკარაა, რომ პურისსაქმელად არ მოუწყვივებართ.

ფალავანდიშვილი. ერთის წუთით, ერთის წუთით (ჭიბიდან საათი ამოიღო, დახედა) ხანდილი! ხანდილა. გისმენთ, ბატონო.

ფალავანდიშვილი. გარეთ გაიხედეთ, ქუჩაში არა ხდება.

ხანდილა. იი... ისა... ბატონო...

ფალავანდიშვილი. რა ენა გეზმის.

ხანდილა. რაღაც უხედურებაა ჩვენს თავს, ბატონო. სახლს ქარისკაცები შემოგვრენ, ყველა კართან ჩადგენ, არც ვინმე შევიდეს შიგ და არც ვინმე გამოვიდესო...

ელიზბარი. (ადგილიდან წამოიჭრა). რაო, რა სთქვი?

სოლომონი. ქარისკაცები ჩადგენო?

გამბაკური. როგორ, ალბათ ვართ? რატომ, რისთვის!

პაუშენკო. უხმოდ ზის. ზავილუცი წამოღდა. ჩიბუხი ჩაიდო პირში, ჩიბუხის სქელი ბოლო დააჭივით დასდევს.

გამბაკური. (ფალავანდიშვილს). თავადო, გვითხარი რამე.

ფალავანდიშვილი. ეგ ცუდი ამბავი არ არის. რუსის ჭარს წესრიგი უყვარს. (ხანდილას) ჩადი და აფიცრს უთხარი, როცა საჭირო იქნები, დაგიახებ-თო. (ხანდილა გატრიალდა). ვანო, დვინო!

(ვანო მოწვევით ჩამოვიდის და საერთო დემილში ლამის დიქის ყველში დატრიალებული დვინის რაკრავი ჩაესმის ყველას, შევიცებს ქიქებს, ფალავანდიშვილი ფიქრთანაღ ლაპარაკობს).

პო. რა უნდა მოთქვა, ახლა მე ივამიმარჯოს, ძალიან მინდა დამლოცოთ, დღეს ყველაზე მეტად მე ჰქირდება გამარჯვება. რამდენი რამ ვაღამდენია თავს,

რა არ განმიცდია, მაგრამ დღეს, ალბათ, უკვლავ მეტად მიჭირს. დამლოცეთ, ყველას გიხვეწებო. და მლოცეთ.

გამბაკური. (ჩაფიქრებული, ძალიან ცილილობის რაიმეს მიხედვს). გაგიმარჯოს, ნილოზო, კარგად იყავ... (თან თანამესუფრეთ შესიქერის).

ფალავანდიშვილი. შენა, სოლომონ?
სოლომონი. (მზრებს აინჩაქს, ხმადაბლა) ვერაფერი გეტყვი, თავადო.

ფალავანდიშვილი. წავიღებო, თქვენ არ მადეგრძობდით? (გაოგნებულმა ზავილიციმე ქიქა უხმოდ გადაღა გვერდზე) თქვენ, პაუშენკო?
პაუშენკო. გაგიმარჯოთ, თავადო, ნილოზო, ვერაფერად ვარ თქვენს ოჯახში და იმედი მაქვს, კეთილად დამთავრდება ეს სტუმრობა.

ფალავანდიშვილი. შენ, ელიზბარი, შენ არ მადეგრძობდით?

ელიზბარი. არა, თავადო, სადეგრძობლო გულმა უნდა გიკარნახოს და არა შიშმა. (გამომწვევად დაღა, ქიქაც დაღა).

გამბაკური. კი, მაგრამ გამხადეთ იმის ღირსი, რომ გავიგო...

ფალავანდიშვილი. დამწვიდით, გენერალე. თქვენ უფნებელი ხართ (სუფრის დანარჩენ წვერებს მუტრიალდა) ბატონო, თქვენ ყველანი დატყვევებული ხართ. ახვითა ნება საქართველოს გუბერნატორისა. მე ახლავე გვახლებით.

(გაღის).

დემილი. ზავილიცი უხმოდ დადის დარბაზში ჩიბუხით ხელში, პაუშენკო არც შეჩვეულა, სოლომონი და ელიზბარი გამომწვევად სხედან.

გამბაკური. კი, მაგრამ... ხმას რატომ არ იღებთ. საქართველოს წარჩინებულ მოცილებო, სთქვით რამე, ზალზო... დაგატყვევს.

ელიზბარი. აბა, რა უნდა ვთქვათ — ხომ ხედავთ, ახალმა ცხოვრებამ რა სიკეთე მოგვიტანა — პურისსაქმელად მოგვიწვევენ და პირუტყვივით გამოგამწყვედვენ ოთხ კედელს შუა.

გამბაკური. ასეთი რა დააშავეთ, რომ... (სუფრის წვერებს ჩამოუღვლის) თქვენ ისეთი რა უნდა გქნათ ზავილიცი, რომ გუბერნატორს დაუპატრონინებო... ან შენ, სოლომონ, ამომავლო მწეო საქართველოს სწავლულთა, შემქმნელო ქართული ლოგიკისა და ღრამბატისა, ვის შრომებსაც რუსი სწავლულნიც კი აქიბენ, ან თქვენ, ყმაწვილო, თქვენ რა გვარი ხართ?

პაუშენკო. პაუშენკო.

გამბაკური. პაუშენკო — ისპრავნიკო დუშეთისა, თავადა ხართ კანონისა და ხელმწიფის კაცი, ასეთი რა უნდა გექნათ? არა, აქ რაღაც ხუმრობაა, იხუმრა, ნამდვილად რაღაც ოინს გვიწვობს გუბერნატორი. გნებავთ, მე ახლა კარში გავლ და თითხაც ვერაფერ დამკარებხ...

ფალავანდიშვილი. (შემოდის, გენერლის მუნდირი ჩაუყვამს. მეტად მოხდენილი ჩანს ამ ტრანსამელში). არ გირჩევთ, გენერალო, იქ გაუთლელი სალდათობი დვანან და ვითო. შეურაცხყოფაც მოგაყენონ. გობოვთ, დაბრძანდით.

(გაოგნებული გამბაკური თავის ადგილს უბრუნ-

ღებდა. ფალავანდიშვილი სუფრის წევრებს მოუტრია-
ლდა).

არც ერთი თქვენგანი არ წამოდგა და არ იკითხა რა-
ტომ ჩავდივარ ამას?

(ღუმელი).

ჭამბაკური. (მოთმინება დაცლია მოხუცს) ბო-
ლოს და ბოლოს გვითხართ, რა ამბავია?

ფალავანდიშვილი. რატომ ერთი თქვენ-
განი მაინც არ იკითხავს მიწებს?

ღუმელი.

იქნებ, არც გაინტერესებთ?

ღუმელი.

მამ, ასე ექნათ. ახლა აქ შემოვა ოფიცერი, უვე-
ლას უაზარმებში წავასამენ და იქ სათითაოდ გამო-
იკვლევენ..

ელიზბარო. (მავლას მისახანდ დაჰკრა ხელი)
ჩვენი ბნალია უვლადური. თავი რომ გავტოვდეთ,
ეს არ იყარე და წინაც წაგვიტო. ხომ არ დავაიწყ-
და, ბაბუაშენი ფალავანდიშვილი კი არა, გლეხი უო-
რჩიშვილი იყო, მერე აწაურობა მოიპოვა ოფლითა
და სისხლი. დღეს კი გათავადებული გლეხი სა-
ქართველოს ქუმარტ თავადებს, მეფის გვარის შთა-
მომავალთ ამას უბედავს ასე წახდა ჩვენი საქმე
(მასხურთ მოუტრიალდა) მოსახსამი და იარაღი, სწრა-
ფა!

(ვანო და ხანდილა ფალავანდიშვილს შესცქერიან
როგორ მოვიქცეთ).

სწრაფად-მეთქი! თუ მასინძელი ასეთი მუხანათია,
ტყვიით გავიკვლევ გზას.

ფალავანდიშვილი. უაზრობა თქვენი საქ-
ციელი!

ელიზბარო. მასინძელი, პატივი ეცი შენს
ოჯახს და ჩემს ღირსებას.

ფალავანდიშვილი. ტყუილად ბობოქრობ,
საღდათების ტყვია ისევ აქ შემოგაბრუნებს. ან სა-
ბოლოო წერტილს დაუსვამს..

ელიზბარო. იარაღი-მეთქი!

ფალავანდიშვილი (მასხურთ) შოართვით.
(ხანდილა გადის და უმალ ბრუნდება ელიზბაროს
მოსახსამითა და იარაღით).

ელიზბარო. კარგად ბრძანდებოდეთ, ბატონე-
ბო!

გადის. ჩამბაკური და სოლომონი წამოდგენენ.

ფალავანდიშვილი. ერთი წუთით, ერთი წუ-
თით!

(სროლის ხმა. ორჯერ გაისროლეს).

ჭამბაკური. თავადო, ელიზბარო ჩვენი სისხ-
ლი და ხორცია.

ფალავანდიშვილი. მან თვითონ აირჩია ეს
გზა, არავის უბრძანებია.

(ცეცხვ გაისროლეს)

თუ გავა, ღმერთმა ხელი მოუშაროსო.

(სროლა).

სოლომონი. რამე არ ევენოს..

ელიზბარო. (შემოდის დაჰკრძლი, მკლავიდან
სისხლი სდის). მე აქ მოგბრუნდი მხოლოდ იმის-
თვის, რომ ამ ნათელ ატაკზე ჩემი სისხლი დაიდვა-
როს, რადგან ვიცი — ეს სისხლი მოუშორებელ ლა-
ქად დააჩნდება ამ ოჯახს.

სოლომონი მივარდა, მოსახსამს ხდის.

სოლომონი. (ხმადაბლა). ხალათიც უნდა გავა-
დო, ელიზბარო.

ელიზბარო. არა, რაც უფრო მეტ მასხურს დავ-
ტყობ ამ ოჯახში, მით უარესი მისი პატივნიშნისა.

ჭამბაკური. სისხლისგან იცლები, შეილო, ელი-
ზბარო!

ფალავანდიშვილი. უველადური საყუთარ
თავს უნდა დააბრალოს!

ელიზბარო. იმ ორი საღდათის ცოდვა ვის კი-
სერზე იქნება, გუბერნატორო... ახლახანს საიქიოს
რომ გავგზავნე და ჩემს წინაპრებთან დავაბარე, ხა-
ქართველოში ახლამოდურად თუ როგორ მასინძელო-
ბენ ხალხს!

ფალავანდიშვილი. თქვენ იმოდენა ცოდვა
მიგიძღვით სახელმწიფოს წინაშე, რომ ორი გლეუ-
ქას სიკვდილს არც მოგკითხავენ, ისე კი ძალიან გი-
მარტყვით თუ ასე უღებ ორი..

ელიზბარო. მე კუფრაზე არ ვპატივრებდი
ხალხს — ბრძოლის ველზე გავდიოდი, დასაქვრსაც იქ
ვიქრებო და დასაკვლავსაც იქვე ვკვლავი.

ფალავანდიშვილი. მთავარი ბრძოლა აქ
მიმდინარეობს, მაგიდასთან. იქ კი ისინი ღვრიან
სისხლს. ვინც ხელმწიფებს აღარ სჭირდება.

(ელიზბარო დაბრძანდა).

ჭამბაკური. (ელიზბაროს ეცა. ფალავანდიშ-
ვილს) ხტუმარს მიხედე, მასინძელი! სისხლისგან
იცლებო.

ფალავანდიშვილი. ხანდილ, ვანო! კორნეტს
მოუარეთ!

ვანო. აქეთ მობრძანდით, თავადო, აქეთ მობრ-
ძანდით, იმ ოთახში.

(ელიზბარო გააკეთე, სოლომონი მიაცილებს).

ფალავანდიშვილი (სოლომონს დაადევნებს).
თქვენ ნურსად გახვალთ, ჩვენთან უნდა დარჩეთ.

(სოლომონი მობრუნდა, თავის სკამზე დაჯდა).

ფალავანდიშვილი. (ტრთხანს ღუმს, მერე
ჩამბაკურს მიუბრუნდა) მაპატიო, გენერალო, შემიწ-
დით, რომ სურფაზე ვი არა, სინამდვილეში სამსკავ-
როზე მოვიხმეთ, სხვა გზა არ მქონდა, რადგან ჩემს
ახლო ადამიანთა შორის ერთ-ერთ გონიერ და წინ-
დახედულ კაცად შეგუფლეთ.. ისიც ვიცი, რომ ელიზ-
ბარო თქვენი ახლოვლია და პატივსა გცემთ.

ჭამბაკური. (შეიმედ) გისმენთ, თავადო.

ფალავანდიშვილი. მე შემძლო სხვებაც
გეზმო და თან ლაფი დამხსნა ცთუებნას აუოლილი
ქართველი თავადებისათვის, მაგრამ არც გახსურება
მინდა ამ საქმისა, იქნება, კიდევ უფროს რამე და
ძირშივე ჩავლათ ბოროტი ცთუნება. თორემ ახლა
ტფილისის სალენგა და დიდაცთა კანონებში
გეორგიის მეტ არაფერს აკეთებენ და ვინ იცის,
ხვალ სად მივა ეს ამბავი. ამიტომაც გიხმეთ მხო-
ლოდ თქვენ. ხალხიც გიგდებთ ყურს და გონებაც
გიჭრით.

ჭამბაკური. (შშრალდა). იქნებ ის აქობებდა
პირდაპირ გეტყვით, რა ამბავია, თორემ ამდენმა მიეთ-
მოეთმა გული გააწვრილა.

წავილეციკი. ზუსტად რაზე გენერალი ტრე-
ტილევინი მიმდის. უჩემოდ ჩაატარეთ ეს საუბა-
რი.

ღუმელი.

ფალავანდიშვილი.

ელიზბარო.

ჭამბაკური.

ფალავანდიშვილი.

ელიზბარო.

ჭამბაკური.

ფალავანდიშვილი.

ელიზბარო.

ჭამბაკური.

ფალავანდიშვილი.

ელიზბარო.

იმედი მაქვს, გაუგებრობათა თავიდან ასაცილებლად
ბრძანებას ვახსენებ სრლის გარეშე გამატარონ.

ფ ა ლ ა ვ ა ნ დ ი შ ვ ი ლ ი. იმპერიის უშიშრობა
მიოხროვს, თქვენ აქედან არ გახედეთ.

ზ ა ვ ი ლ ი ე ი ც კ ი. მე მაინც ვავალ!

ფ ა ლ ა ვ ა ნ დ ი შ ვ ი ლ ი. თქვენ აქედან გახვალთ
ან ბრკილდადებულთ ან...

თავლის დასამხამეზაში ზავილიციკმ იარალი ამო-
იღო. ჩანახიცი შეაყენა, მაგრამ ფალავანდიშვილმა
დაასწრო, ვაისროლა კიდევ.

ფ ა ლ ა ვ ა ნ დ ი შ ვ ი ლ ი. იარალი მაგიდაზე, სწრა-
ფად!

ზავილიციკმ იარალი მაგიდაზე დააგდო. ც ვ ი წ-
დებდათ, რომ უკვე ხანში შეხვედით და ის სისწ აფე
აღარ მოგდგამთ, რაც ოცი წლის წინათ გქონდათ

ზავილიციკი სუფრას გაშროდა, ფანჯარასთან მივი-
და და კვლავ ჩიბუხის ბოლში გაეხვია).

ჭ ა მ ბ ა კ უ რ ი. ვანაგრძით ნიკოლოზ, მაგრამ უმ-
ჯობის იქნება, თუ ერთმანეთს არ დახვოვთ.

ფ ა ლ ა ვ ა ნ დ ი შ ვ ი ლ ი. არც კი ვიცი, საიდან
დავიწყო... ამ დღით ჩემთან იყო გენერალ-მაიორი
და მგოსანი აღმქანდრე ქვაკვაძე — (უხმოლ და-
ლის დარბაზში). თურმე საქართველოში შეთქმულება
ყოფილა. მოქიეთე ქართველ თავადებს უქმად ყო-
ფნა მომზრებით და რუსთა ქარის საქართველო-
დან გაქვეება ვაშურაბავთ. მე ვიცი, რასაც ნიშნავს
ჩვენი თავადების ზრახვანი — რაღაცა ვადასწევე-
ტენ, აუაუნებთან, აქოთქოთებთან, რომ ხალგონებში
მათზე იჩურჩილონ, დახეთ რა გმირები არიანო, მაგ-
რამ ამჯერად... ამჯერად ეს შეთქმულება უფრო დი-
დი ყოფილა, ვიდრე მე შეჩვენებოდა.

(მაუხა. ფალავანდიშვილი ერთ წერტილს მისჩე-
რებია).

ჭ ა მ ბ ა კ უ რ ი (გაოგნებული) კი, მაგრამ... ისა...
აღრე არაფერი იცოდეთ? ყველაფერი დღეს გაიგე?
ფ ა ლ ა ვ ა ნ დ ი შ ვ ი ლ ი. არარად ჩავთვალე ამა-
თი წრილო, ვართობის მოსურნე თავადები რას არ
მიედებია-მეთქი. ამით კი აჩანების დღევ დაუნიშ-
ნავთ უკუ... აჩანება უნდა შესდგეს 20 დეკემ-
ბერს, სათავდასნაურო არჩევნების დღეს, გეგმა ასე-
თია: თავდასნაუროთა მარშლის არჩევნების შემდეგ,
თავადი ლუარსაბ ორბელიანი თავის სახლში იწვევს
რუს ოფიცრობას...

ჭ ა მ ბ ა კ უ რ ი. შენ იმას მიაბობ, რაც უნდა მოვ-
ხდარიყო თუ...

ფ ა ლ ა ვ ა ნ დ ი შ ვ ი ლ ი. რაც უნდა მომხდარი-
ყო... ასე უნდა დაწვებულიყო მოქიეთე ქართველ
თავდათა ვაგრობანი (დუმლი. მიოლილი ხმით)
უფრო სწორად, ამათ მებრ მოტყუებული ნაზლის სის-
ხლისღვრა, რადგან არაფერია იმაზე იოლი, ვიდრე ქა-
რთველების შეერა ცეცხლის გეგნიაში, ჩვენ ხომ
ამ თვალდახუტულმა სიუვარულმა დაგვაჩიავა, თო-
რემ რატომ უნდა ითვის ქართველობა ასე მცირე-
დო, მულამ განუკვლად ვიბრძოდით და ვწუდებოდით
კიდევ, ერთ დაძახილზე გადავეშვებოდით და ერთ
დაძახილზე ვიბოცებოდით.

რამდენი ვაგრონი ამ განუკვლობამ, რამდენი ვვა-
ნო... (დუმლი. კვლავ სიჩქვების მიჩერდა ფალავან-
დიშვილი) ამ დღიას გენერალ-მაიორ ქვაკვაძის სუ-
რდა მეც შეთქმულების წევრი გავხდარაყვ. ეს

კი თითქმის გამარჯვებას ნიშნავსო. შესაძლოა ასე
იყოს, მაგრამ ის კი გამორჩა მგოსანს, რომ ზოგე-
რით გამარჯვებით იწყება უბედურება.

დუმლი. ფალავანდიშვილი დარბაზში
(ირონიით). და აი, დღეს სადილზედ მოვიწვიე შეთქ-
მულების ორი მოთავე — ელიზბარ ერისთავი და

სოლომონ დოდაგვი. (შეთქმულთ მოტყუარადა). მე-
ნამე მოთავე და სულისხამდგელი თქვენი საქმისა

ჩემი ძმა იასე ფალავანდიშვილი ჩემმა კაცებმა ვერ-
სად იპოვეს, ალბათ სადმე პურსა სჭამს. ხოლო მეო-

რთბე მოთავე დილქანდრე ორბელიანი მცხეთას წაბ-
რძანებულა აღიარებინა. მოვიწვიე აგრეთვე შეთქ-
მულების უცხო მონაწილენიც. საქართველოს ყო-

ფილი საოქალაქო გუბერნატორი ზავილიციკი და

დღუშეთის ისრაჯენიკი პაუშენიკი. ქალაქში ვერსად შე-
აგანეს საფრანგეთის საკონსულოს მდიონის დეტალების

კვალს. ამბობენ, წუხელ საიდუმლოდ გაემგზავრაო
თბილისიდან. ლეტელიც იცის: პატარუქს უკვე ცეც-

ხლი უყვიადა და აქაურობას გაცხალა. თუ ეგ ცეცხლი
რუსეთს თითქმის დასწავს, თავის ქვეყნისთვის თავს

მოიწონებს, აი, როგორი პანდური ვყარი კავკასიაში
ნიკოლოზსა, ხოლო თუ არაფერი გამოვიდა, უკვე

შორს იქნება და მან არაფერი იცის... ვერსად მივა-
კვლით ტფილისის პოლიცეისტრის მდიონიკოსც—

ახვეე ერთ-ერთ აქტიურ მონაწილეს შეთქმულებისა,
ჭ ა მ ბ ა კ უ რ ი. აქ რაღაც სხვა ამბავია, თავადო...

იქნებ ეგენი რუსეთს კი არა, სხვა რაშენ ებრძვიან,
თორემ... რუსეთს რუსეთის წინააღმდეგ!

ფ ა ლ ა ვ ა ნ დ ი შ ვ ი ლ ი. რისი თქმაც შემძლო,
ყველაფერი ვითხარით. ახლა ერთად განვსაჯოთ, რო-
გორ მოვიქცეთ, რომ საქართველო გადავარჩინოთ.

სკამი თავისკენ მსწვია და დაჯდა.

ავანსცენას ვადასქრის ბერი — დაძონილი, დღე-
ღეთილი, გამაღატყვებული ნელი ნაზილი მიდის,
ხელში ჭვარი უჭირავს.

ბ ე რ ი. ქვეყნის დაარსებითან მამულსა ჩვენსა
აქნდა თავისი მდგომარება, აქნდა თავისი სჭუნა,
თვისი სარწმუნოება, თვისი ენა და თვისი ჩვეულებ-

ბა, და აქვანდა ყოველსა დროსა საკუთარი ხელმ-
წიფე და არაოდეს არ იყო მოკიდებული სხვასა ზე-

თადა და არც მონა, ვითარცა აწ არა მამული ჩვენი, და
ჩვენი ხმა, სახელი, მხნეობა და მამულობა წინაპართა

ჩვენთა ყოველთვის ჰქუხნდა და ალავსებდა მსოფლიო-
სა. ნეტრი მარადის მოწულულ იყო და დამხობილ, ხო-

ლო აწ ზღადეთ დამოხებასა და არარაობასა მამული-
სა ჩვენისასა, მგრძობით შევიწროებასა ყოველისა კა-

ციისას, რაისთვის არს ესე ესრეთ, ნუ უკვე, ჩვენ არა
ვართ შვილინი მამა-პაპათა ჩვენთანი, ნუ უკვე, ჩვენ

არა ძალგვიცხს შენახვა მამულისა ჩვენისა, ნუ უკვე, ჩვენ
არა გვაქვს სიმხნე და ძალი ესტოლინი, რაოდენიც

ჩვენს მამათ ანუ სხვათა მსგავსთა კაცთა. მამა, რაის-
თვის ცოცხალ ვართ.

ჭ ა მ ბ ა კ უ რ ი. ნუ უკვე, ჩვენ არ ძალგვიცხს... ნუ
უკვე, ჩვენ არ ძალგვიცხს, მამა, რაისთვის ცოცხალ-

ვართ, მამა, რაისთვის ცოცხალვართ.

ფ ა ლ ა ვ ა ნ დ ი შ ვ ი ლ ი. გენსიათ, გენერალო,
ამ ცხარე სიტყვებით ალაგნებენ ქართველთა გუ-

ლებს, რომ გენიაში შექყარონ ისინი და თითონ
ქრისტე წამებულის ვეკრებენ დიდგან, მხოლოდ

ისე, რომ დილა-საღამოს ქიფიც არ გაანელონ.

ქამბაკური. (ვევლას ჩამოყვლის). რატომ არაფერს ამბობ, სოლომონ? აქ მიყვარდა როდის იყო საქართველოს გუბერნატორი თავის ოჯახში ტყუილად ისვრიდა და ხალხს აპატიმრებდა-მეთქი. თქვენ — ზავილეიცი? (ზავილეიცი არც მობრუნებულა. პაუზენკოს) თქვენ, უმწვეილო, თქვენ...
პაუზენკო. (პატივისცემის ნიშნად ფეხზე წამოვლიდა) პაუზენკო, გენერალო პაუზენკო.

ქამბაკური. ან თქვენ, პაუზენკო! ხად თქვენ და ხად რუსთა ქარის საქართველოდან გადდენის საკითხი... როგორ, რანაირად?

დუმილი.
არაფერს ამბობენ.

ფალავანდიშვილი. მოდით, გენერალო, რამე წავიხეშოთ, დიდიან დაფორიაკებულნი ვრ და ვერაფერი გვახელით, თითო ლუკმა შევკვათ. ამათაც დრო მივცეთ თავიანთი ცხოვრება და მომავალი მოიფიქრონ. აჩქარებული პასუხი არავის უნდა.

ქამბაკური. რა დროს ქამა, გუბერნატორო, ქვეყანა თავს გვემზობა.

ფალავანდიშვილი. აქეთ მობრძანდით. ახლა სადავებში ჩვენს ხელთ არის და ცუდი არაფერი არ უნდა მოხდეს (შეთქმულთ მოუტრიალდა) მობრძანდით, სუფრას მოუსხედით, როგორც გენებოთ, ისე მოიქციეთ, გნებავთ იქიფეთ, ვინ იცის, ხვალ რადილი გათენდება (მსახურთ გასძახა). ხანდღე, ვანო (ხანდღე და ვანო სუფრასათან მოდიან, ღვინოს ჩამოსასხმენ) და ამ ერთ ნაპერს ხორცს, ამ ერთ ცოცქნა შოთის პურს, ამ დაწინაწყლულ კალმახს, რა ფასი დაედება თქვენთვის. (შეუყვანდა, მერე ხმადაბლა დასძინა) იქნებ, ისეც წავიდეს საქმე, რომ რამდენიმე წელიწადს თვალის ვერ მოპკრათ უველაფერს ამას.

ფალავანდიშვილი და ქამბაკური სუფრას მიუსხედებოან.

ფალავანდიშვილი ფშალ სპექტლს ეცა. გვესმის ხანდახალი ფაღალაპარაკებანი.

- ანებეთ, გენერალო.
- გვადლობო, უკვე გვახელით.
- მე თუ არ წავიხეხე, არ შემიძლია.

შეთქმულნი დარბაზში დაახიჯებენ. ზავილეიცი კვლავ ჩიბუხის ბოლშია გახვეული. ნელ-ნელა ბნელდება.

- ასე მგონია, თავბრუ მეხვევა.
- ღვინოს მიირთმეთ?
- ცოტას.
- მაინც მეც გვახლებოთ, თორემ უკელი გამიშრა.

დაბნელება.

მოქმედება მეორე

იგივე დარბაზი.

ფალავანდიშვილი და ქამბაკური კვლავ სუფრას უსხედან. ჩიბუხის კვამლში გახვეული ზავილეიცი ფანქარასთან დგას. პაუზენკო ფეხი ფეხზე გადადებული ზის. ახლა მის გამოხედვაში მეტი თავდაჭერე-

ბულობა და ზეგადი ბუნება გამოსქვივის. თქმულნი ჩაფლული სოლომონი საუბრეში მოსალაპარაკებულა. ფალავანდიშვილი. (ქამბაკურსთან) ჩვენს ხალხს ბაასს გნავარობს). დაბეჭივებთ ვაჭმობს... დღინაზე არსად მოიძებნება ჩვენნაირი ღვინო, ხომ ამდენ ქაფასა და ძალას ალდეც ქართველი კაცი ვენაზს, მაგრამ ახე უყარათოდაც არავინ ექცევა, როგორც ჩვენ. ამ ოფელი მოპოვებულს ისე იოლად...
ქამბაკური. კი, მაგრამ... დარწმუნებული ხარ, რომ ეს უველაფერი მართალია?

ფალავანდიშვილი. რა? ღვინოს რომ უნამუსოდ ვეპყვით, ისა?

ქამბაკური. არა, თავადი ქვეყავაძე მოვიდაო. აი, ამათი ამბავი.

ფალავანდიშვილი. კანტი-კუნტად -ქანდეც მომდოდა ხმები, მაგრამ უურადლება არ მოვაქციე — ღვინო ტვინგახურებული თავადები რას არ აჩემებენ-მეთქი, დღეს კი (შეუყვანდა, რადეც ახამა გაუწელეა) ვგონებ, მართლს მეუბნება ზავილეიცი: ჩემი მსტორები არაფერს აკეთებენ სახაზინო ქონების ქამსის გარდა, თორემ ადრევე დაწვრილებით უნდა მცოდნოდა უველაფერი.

ზავილეიცი. (მოუთმენლად) დიდიანს გავრძელებდა ეს თქვენი საღისტური ქიფი?

ფალავანდიშვილი. როგორ შეიძლება გემრიელად სქამოს ან იქეთფოს გუბერნატორმა, როცა სახელმწიფოს მტრები ოჯახში მყავს.

ზავილეიცი. თქვენ, საქართველოს დღევანდელ გუბერნატორს საქართველოს უოფილი გუბერნატორის სახოსნაი სახელი გიღრღნით გულის, თუ ეგ რადეც სისულელი. შეთქმულებას რომ უწოდებთ?

ფალავანდიშვილი. ვერ გავიგე...
ზავილეიცი. თქვენ ისე აშკარად ებრძვით ჩემს ატორიტეტს, ხელმწიფის წინაშე დამსახურებას, რომ...

ფალავანდიშვილი. ამ წუთში გაქვო საბაზი ხამალა მელაპარაკო, მაგრამ არავითარი უფლება არა გაქვთ ეჭვი შეიტანოთ თავად ფალავანდიშვილის კეთილსინდისიერებაში.

ზავილეიცი. აი, რას გტყუებო. ძვირფასო, შე პატივს ვცემ თქვენს სიფიზნესს, სახელმწიფოს ინტერესებისათვის ბრძოლას, მაგრამ უნდა გითხრათ, რომ შავ შეთქმულებას არაფერი ვიცი (ბრაზით) ან სად გაქვთ თქვენ. — ქიფისა და დროსტარებას გადაუოღოლ ქართველებს სათმისო უნარი, რომ გაუნკლავდეთ უზარმაზარ სახელმწიფო მანქანას. ჩვენს დროში, ფალავანდოვ, უოველ სახელმწიფო გადატრიალებას ფილოსოფოსნი ამზადებენ, თქვენი უველაზე ხნიერი ფილოსოფოსი კი. აი, ის უმწვეილი, სოლომონ დოდავი, 30 წლისაც არ არის. სამაგიეროდ, თქვენ ვუკვთ ჩინებული ღვინისმსხველები, მოქიფენი, შეგობრები, მებრძოლი, თავიდან ამოიგდეთ ეგ აზრი! არავითარი შეთქმულება თილისში არ არის და არც შეიძლება არსებობდეს. შეთქმულებას ის ხალხი აწყობს, ფალავანდოვ, ვინც სახელმწიფოებრივი ინტერესებით ცხოვრობს, დღევანდელ საქართველოში კი უველა თავისთვისაა, უველა თავისთვის ცდილობს შეინარჩუნოს ძველი დიდება და უველა ცალ-ცალკე ოპრავს იმ ძველი დიდების დაქარ-

ვის გამო. ასე რომ, ეს ყველაფერი ან ჩვენი მტრების მოგონილია, ან...

ფაღავეანი დიშვილი. ან ჩემი, რომ ხელმწიფის ერთგულება დევუბტიციო და ჩინი მოვიძაბო? ზავილიციკი. არც ეს გამივირდება.

დაჯდა. დემილი.

ფაღავეანი დიშვილი. ალბათ, იგივეს შეტყვით თქვენ, პაუშენკო.

პაუშენკო. არა, მე იგივეს არ გეტყვით.

ფაღავეანი დიშვილი. მიბრძანეთ, გისმენთ.

პაუშენკო. მე შეთქმულებას არ გამოვიცხვებ; შესაძლოა, იგი არსებობდეს, მაგრამ რადგან ახლა ძალიან უჭირს ქართველობას, განსაკუთრებით უბრალო ხალხს.

ჯამბაკური. მერედა, მაგ უბრალო ხალხის გასაჭირი აქ რა მოსატანია, თავადო!

პაუშენკო. ის მოსატანია, გენერალო, რომ შეთქმულებას მისინ აწუხებენ, როცა ძალიან უჭირთ. (შეყოვნდა) თუ თქვენში უბრალო ხალხს უყვან ვინმე ისეთი გონიერი პიროვნება...

ფაღავეანი დიშვილი. (ბრონიით). მაგრამ თქვენ ცხადია, ამის თაობაზე არაფერი იცით.

პაუშენკო. დიახ, მე არაფერი მსმენია.

ფაღავეანი დიშვილი. გასაგებია.

(დემილი. ფაღავეანი დიშვილი დარბაზში დაბრუნდა). მე არც ვაპირებ ძიება ჩავატარო, მართლმსაჯულებას მივგვრით, დაე, იქ გაარკვიონ ვინ მტყუანა და ვინ — მართალი, მაგრამ მე მახელებს ზავილიციკი. კეთილშობილი, ხელმწიფისაგან პატივდადებული კაცი, რომელიც წლებს განმავლობაში იყო გუბერნატორის საქართველოს. ქერი იყო და არა დემილი ავადება ქართველობას, ისე მოუჭირა არტახებს, რომ ხალხს სულ ნიკოლოზის აუფი ეთქვა. ქართველი კაცი ხომ ნიკოლოზის კანონებს ზავილიციკის მეოხებით ტყობილობდა.

ზავილიციკი. ეს ყველაფერი რიტორიკაა, გუბერნატორო, თქვენ არ შეგიძლიათ თუნდაც ერთი მაგალითი მოიყვანოთ ხელმწიფისადმი ჩემი ორგულობისა, იმისა, რომ მე ქართველ ხალხს ვამხებდები.

ფაღავეანი დიშვილი. (მცირე პაუზის შემდეგ) ვგონებ, უნდა იცოდეთ, რადგან პატივს ვცემ თქვენს განათლებულობას, გონიერებას, შორსმჭვრეტელობას, მაგრამ... უნდა იცოდეთ, რომ ვერც იოლაღ ვერ გადაუწვევტბო თქვენს აქ მოყვანას, მე ვიცი ვისთან მაქვს საქმე.

ზავილიციკი. ეს ყველაფერი რიტორიკაა-მეთი, გუბერნატორო, მე კი ფაქტები მოგთხოვეთ.

ფაღავეანი დიშვილი. ერთი ეს მითხაროთ...

ვარშავის აჩანუბების დაწუებისთანავე ღამის თერამეტ სათზე ვინ დაიბარა ალექსანდრე ორბელიანი და ვინ მოსიხოვა ტფილისშიც სასწრაფოდ უნდა დაიწყო ბუნტიო.

ზავილიციკი. ვერაფერს გეტყვით, რადგან არ ვიცი.

ფაღავეანი დიშვილი. უკველი შეთქმულთ თავადი გაიძახის აჩანუბების წინა ღამეს ჩემს გლეხებს აქ მოვასხამ და ვაბრძობებო, მაგრამ ისიც იცოდენენ.

რომ ურმიდან ვადამოხტარი ოყროყი დღეს აჩანუბას ვერ მოიგებს. ამიტომ ზავილიციკი აგრძელებს ტფილისში მცხოვრებ პოლონელთ და უმაღლესი რის ხუთას მეზარბაზნის.

ჯამბაკური. (გაოცებული) ხუთას მეზარბაზნის?

ფაღავეანი დიშვილი. დიახ, ხუთას გაწვრთნილ კაცს, რომლებიც შარშან, შარშანწინ ფრონტზე იყვნენ, იბრძოდნენ, იციან როგორ იხმარონ იარაღი.

ჯამბაკური. მერედა ეს ხუთასი ზარბაზანი ხადა გაქვო?

ფაღავეანი დიშვილი. ზავილიციკი კი მეუბნება, აჩანუბებისა არაფერი ვიციო.

ზავილიციკი. ეს ყველაფერი მეფის ორდენებზე სულწაფული კაცის გამოზარბია, გუბერნატორო, ამას ყველა მიხვდება. მე გეუბნებით, საქართველოში არც ყოფილა რამ შეთქმულება და არც იქნება. ტყუილად ნუ ასტეხთ ალიაქოთს. უფიქრალს ნუ აფიქრებინებთ ხალხს.

ელიზბარი. (შემოდის გელაშეხეველი). შენ მართალი ხარ, გუბერნატორო, ჩვენ შეთქმულება გვაქვს.

ყველა გაოცებული მოუტრიალდა ელიზბარს. ხანგრძლივი დემილი.

ჩვენ ქველანი შეთქმულნი ვართ და გადაწვევტილი გვაქვს შენც ჩვენს შორის იყო, სამშობლოს იცავდი, რადგან გონიერი კაცი ხარ, შენი თათბირი დაღად გვეჭირდება. ხოლო თუ უარს იქნები... თავიდან უნდა მოვიშოროთ.

ფაღავეანი დიშვილი. (იარაღზე წაივლო ხელი, თითქოს ახლა ესწმინათეს) შე უნდა მომიშოროთ?

ზავილიციკი ბრაზით ჩაიქნია ხელი და მოსაუბრეთ გამორდა, პაუშენკომ გაიღიმა, არც განძრეულა. სოლომონი კვლავ სავარძელს დაუბრუნდა.

ჯამბაკური. (თითქმის თავისთვის). რა სიყვითუნდა მოუთანოს იქნს შეთქმულებამ, რომელიც ძმის მოკვდინების იწყება.

ელიზბარი. თუ მართლა გიყუარს სამშობლო შენი, თუ მართლა ქვეუნის ერთგულ კაცად მიგანია თავი, შენც ჩვენს შორის უნდა დადებ, ჩვენი შეთქმის წევრი უნდა გახდებ.

სოლომონი. დღეს ქართველი კაცისათვის სხვაგზა არ არსებობს.

ზავილიციკი. მე არ ვიცი, რა შეთქმულებაზე დაპარკობს თავადი, ეს შინაურული საყიბებები თქვენ გამარჯვებას, შე კი მიუტანება.

ფაღავეანი დიშვილი. თქვენ, პაუშენკო, თქვენც წახვლა გეშურებათ?

პაუშენკო. (მცირე დემილის შემდეგ დაბეჭითებით) არა, მეც ამათ შორის ვახლავართ.

ფაღავეანი დიშვილი (თითქმის ხმადაბლა). ვა-ვა-გე-ბია...

(თქვა და სავარძელში ჩაქდა. დემილი. ზავილიციკი დარბაზი გაიფასტრა, გავიდა) თქვენ გინდათ, რომ მეც შეთქმულთ ვახვდებ?

სოლომონი. ეს თითქმის გამარჯვებას ნიშნავს.

(ფალავანდშივილი სოლომონს ახედა, კარგახანს აცქერებდა. შემოდის ზავილიერკი. მოსასხამი მოუსხამს, წასასვლელად გამოადგებულა).

ზავილიერკი. (ფალავანდშივილს). თქვენ იცით, რომ მე არსად არ გადავიკარგები, ამიტომ ახლა ნება მომეცით გამოგთხოვოთ. (ფალავანდშივილს მიუხსოვდა, ფალავანდშივილი წამოადგა, ზავილიერკიმ ხელი ხელში გაუყარა, ორიოდ ნაბიჯი ერთად გადადგეს). ძალიან მიჩქარება, მაგრამ მაინც მიწადა ორიოდ სიტყვა გითხრათ: პატიოსანი კაცი, ნიკოლოზ, სადაც არ უნდა იყო, როგორც არ უნდა იყო, თავის ხალხს უნდა ამოუდგეს გვერდით, მას უნდა მიჰყვეს.

ფალავანდშივილი. ჩემმა ერმა კარგა ხანია გე საკითხი გადაწვევითა და მე...

ზავილიერკი. ნუ დაგავიწყდებათ, რომ საქართველოს ბედი დღეს მხოლოდ საქართველოში არ წყდება. ჩვენ ყველანი ერთი ჯაჭვის ნაწილები ვართ. ფალავანდშივილი. მე სწორედ მაგ ჯაჭვის ერთიანობას ვარ მოწადინებული.

ზავილიერკი. ნუ ამარადებო, წინ გაიხედეთ, მომავალი დღეც დაინახეთ. ახლა კი ნება მომეცით, დაგემშვიდობოთ.

ფალავანდშივილი. ხანდღე, ვანო!

(ხანდღელა და ვანო კარებში ჩადგნენ).

გაცივლეთ.

ზავილიერკი. (მხედრულად ემშვიდობება). გამარჯვებას გისურვებთ, ბატონებო, ღმერთმა ქნას, გონივრული განაჩენი გამოუტანოთ თქვენს სამშობლოს.

(გადის).

ელიზბარო. (ჯამბაყურს შემევეტი ტონით) ერთი ეს მიზრძანეთ, გენერალო, რატომ არ უნდა გქონდეთ თქვენ, თავად ორბელიანს, საქართველოში ცხოვრების უფლება?

ჯამბაყური. მერედა, ვინ დამიშალა, ვინ წამართვა დე უფლება?

ელიზბარო. ხელმწიფე იმპერატორის ახალი ბრძანება მოვიდა, მუხრანსკეები, ორბელიანები, ერისთავები, ანდრონიკოვები საქართველოდან აპურეთ და შორეულ მიწაზე გადაასახლეთ.

ფალავანდშივილი. ისე ზავილიერკი! გაიგეთ ქართველნო, ეგრე იოლადა ნუ წამოგებთ მაგ ცრუ ანკესსა. პოლშელთა მარცხით გულმოკლული ზავილიერკი გახლებთ, რომ აქედან წაჰკარას წიხნი ხელმწიფე იმპერატორსა და თან ისე წაჰკარას, კბილები იმან კი არა, თქვენ ჩაიმტვრიოთ.

ელიზბარო. ზავილიერკის წაქეზება რად მინდა, როცა თავად ვხედავ, თუ როგორ უფლმართდება დღეინ ჩემი ქუეყნისა, რუსებმა ისეთი წესები შემოიღეს, რომ თავადს თავადური პატივი აღარა აქვს და აზნაურს — აზნაურული. მაგ ხელმწიფის კანონით უკველ გლხეჯაცს შეუძლია თავადს სასამართლოში უჩივლოს. აი, აქამდე მიიყვანეს საქმე.

ჯამბაყური. მერედა, თქვენ ვინდით მაგ ახალ კანონებს ებრძოდით? რუსთა წინააღმდეგ ბრძოლა განგირაზავთ?

სოლომონი. არა, გენერალო! მხოლოდ ბრძენს მოეჩვენება, რომ ჩვენ რუსეთს ვებრძვი. ყველა ერთად — რუსნიც, ქართველნიც უკეთეს რუ-

სთა შეილების დამორუნველ ხელმწიფეს ვებრძვით. ქართველთა ტახტის იავარშქმნელ ხელმწიფეს.

ფალავანდშივილი (ციხისუბნის მხრიდან) გიორგი ტფილისის კართან ათი ათასი სოფელი უკაცოთ შეხვდა გენერალ ლაშარევის არმიას, ზოლო ამფითეატრივით გაშენებული ტფილისის სახლების სახურავები სავსე იყო თეთრად მორთული ქალებით. ზარბაზნების ვასლობა, ყველა ეკლესიაში ზარბაზნი, რევვა, ქაჩრებში ცეცხა-სიმღერა, სიხარულის გამოხატვები შეძახილები და ცრემლებიც კი, განსაკუთრებით ქალებისა, გვიდასტურებდნენ მშურ მიღებას და გულწრფელ ერთგულებას ქართველი ხალხისა. მეორედ დღეს მეფემ განკარგულება გასცა ლაშარევის არმიისათვის მიერთობით 150 ვედრო ღვინო. ამას წყურდა პეტერბურგს მინისტრი კოვალენსკი, რომელიც ლაშარევის არმიას ჩამოჰყვა ტფილისში, იქნებ, არა გჭრათ?

სოლომონი. გვეჭრა, რატომ არა გვეჭრა. ელიზბარო. დღეს გუბერნატორად წოდებული გუმბინდელი გლხეი ისეთი ტონით მეუბნება ლაშარევის თბილისში მოზრძანებას, თითქოს იმ დამხვდურთა და მოწიფეთა შორის არ ყოფილიყოს მამჩემი შანშე ერისთავი — რუსთა და ქართველთა დამამოხილვისათვის მებრძოლი კაცი.

ფალავანდშივილი (მცირე დუმილის შემდეგ). ორი რამ უნდა გითხრათ, კორნეტო. პირველი — თავადობით თავის მოწონება დიდი ვერაფერი შეიღია, თავადის გაპირუტყვებას, გლხეის გათავადება სჭობია. მეორეც — ვიცი თუ როგორ ცდილობდა განსვენებული მამათქვენი რუსთა და ქართველთა დამამოხილვას, ისეც ვიცი, რა შორსმჭვრეტელი იყო შანშე ერისთავი და ამიტომ მივირის თქვენა აჩქარება.

ელიზბარო. მეც ორ რამეს გეტყვი: მამჩემი შორსმჭვრეტელი იყო, მაგრამ მეფეთა ფლიდობას ვერ მიხვდა. ეს ერთი, მეორეც — მე რუსეთი კი არა, იმპერატორის გაუტანლობა მიკოდავს გულსა.

სოლომონი. (ფალავანდშივილს). ის რატომ გავიწყდებათ, რამდენიმე თვეში რა მისწერა კოვალენსკი პეტერბურგს?

ფალავანდშივილი. რაო, ასეთი რა მისწერა?

ელიზბარო. „მიუხედავად იმისა, რომ გიორგი მეფემ ჩინებულად მიიღო ლაშარევი — თავისი საცხოვრებელი სახლიც კი დაუთმო და თავად ავლამბარში გადავიდა, მაინც ძალზე გამოშვევდა იქვეა ლაშარევი, თავი ისე უპირავს, თითქოს კოლონიის არისო“.

ჯამბაყური. ლაშარევი რა ძალიც იყო, ისე წაუვიდა საქმე ვინც ჩვენი მგაობრული გული ვერ გაიგო, ყველა თავის ბოლმანსა და ბრძაში ჩაუვდა. ლაშარევი რა მოსატანია, მის გვერდით ზომ იგივე კოვალენსკი იდგა, ასე რომ სწუხდა ლაშარევის არაკაცობის გამო!

ელიზბარო. რატომა ხართ ასეთი გულუბრყვილონი! გგონიათ ლაშარევი ბოროტი სული იყო, კოვალენსკი კი — კეთილი? ორივეს თავთავისი მისა ჰქნადა საქართველოში, ლაშარევის, რაც დაავალა ხელმწიფემ, იმას ასრულებდა, კოვალენსკის კი კეთილი ღმირი, ღმობიერება უბრძანეს. ლაშარევის

გაწილ სილაზე შენ გრილ-გრილი საფენები დადე ქართველებსაო.

ფ ა ლ ა ვ ა ნ დ ი შ ვ ი ლ ი. მოკლედ მიხარით — რას მოითხოვთ ხელშეწყობისაგან.

ე ლ ი ზ ბ ა რ ი. ქართველთა და რუსთა ნამდვილ ძმობას.

ფ ა ლ ა ვ ა ნ დ ი შ ვ ი ლ ი. დღლაგებულად ამისხე- ნით უვლადფერი.

ე ლ ი ზ ბ ა რ ი. თავიდათავი ჩვენი წადილისა გახ- ლათ გეორგიევსკის ტრაქტატი 1788 წლისა. მუხლო- ბრევად უნდა სრულდებოდეს ყოველი პუნქტი ტრა- ქტატისა, რომელიც ორი დიდი ხელშეწყობის, ეპატ- რინისა და ერკულის მიერ არის ნაყრთობი.

ჭ ა მ ბ ა კ უ რ ი. მას შემდეგ რამდენი რამ შეი- ცვალა ქვეყნად, რამდენი რამ გადატრიალდა.

ე ლ ი ზ ბ ა რ ი. დაბრძანდით, ეს არ არის ცხარე საუბრის თემა.

ს ო ლ ო მ ო ნ ი. სახელმწიფოთა ურთიერთობაში იშ- ვიათა იმგვარი ძმობისა და შეგობრობის ტრაქტატი; როგორც გეორგიევსკის ვახლავთ, მაგრამ შემდეგ მეფეთა ტაციაობამ შეგობრობისა და მფარველობის სურვილი დამპყრობლობის მბრძანებელი ტონით შე- სცვალა. სწორედ ეს გვიწოდებებს სულსა.

ე ლ ი ზ ბ ა რ ი. ჩვენი აქანუების მიზანიც ის უნ- და იყო, რომ იმპერატორი ვაიძულეთ პატივი სცეს ტრაქტატს გეორგიევსკისა.

ჭ ა მ ბ ა კ უ რ ი. უზუნუნა ასეთი სახით მიიღო იმ- პერია — ალექსანდრე პირველის მიერ ჩადენილი ცო- დვა ნიკოლოზს რად უნდა მოკითხოთ.

ე ლ ი ზ ბ ა რ ი. რა პავლე და რა ნიკოლოზი! ორივე ერთია, ორივე დამორგუნველია, თორემ ხალხთან რა ხელი გვაქვს!

ჭ ა მ ბ ა კ უ რ ი. განა რუსთა მეფე რუსი ხალხის ნებას არ ასრულებს?

პ ა უ შ ე ნ კ ო. რუსი ხალხის ნება სხვებს უნდა გეხსრულებინათ. პეტლებს, რილებს, ბესტაუეებს...

ჭ ა მ ბ ა კ უ რ ი. (ბრაზით). შენისგან გმობოდ მაგ სახელთა ხსენებისაგან თას შევიკებდები!

პ ა უ შ ე ნ კ ო. უკეთეს რუსთა სახელებია ესენი, გენერალო, ეს სახელები უფრო ადიდებს რუსეთს, ვი- დრე ეგ თქვენი სათაყვანო ნიკოლოზი!

ფ ა ლ ა ვ ა ნ დ ი შ ვ ი ლ ი. პირდაპირ სთქვიეთ — რა გეპირებათ. შეთქმულნი!

ე ლ ი ზ ბ ა რ ი. გვძულს ნიკოლოზი! ჩვენი მიწ- წული უკაცურ, საჩივრე კუნძულად რომ მიჩინია, ქა- რთველობა კი ველურ ხალხად.

ფ ა ლ ა ვ ა ნ დ ი შ ვ ი ლ ი. ბარე ისიც მიხარით — მაგ სიძულვილს გზას საით აძლევთ.

ე ლ ი ზ ბ ა რ ი. შენ უკვე უველაფერი იცი, გუბერ- ნატორი. ქვეყნავე გონიერი კაცია და ამიტომ მოვი- ნდა შენთან, რომ ნაღვი გამარჯვება გვიძოდეს.

ფ ა ლ ა ვ ა ნ დ ი შ ვ ი ლ ი. მე მინდა უფრო დაწე- რილებით ვიცოდე, რა და როგორ გეპირებათ. და- მარწმუნეთ, რომ საქართველოსთვის ასე სჯობია და თქვენთან ვიქნები, ოღონდ კი დამარწმუნეთ.

ს ო ლ ო მ ო ნ ი. (გამბაკურს). თქვენა, გენერალო?

ჭ ა მ ბ ა კ უ რ ი. გეორგიევსკის ტრაქტატისადმი ერთგულებას მეც მითქვამს გული. მე ჩემი ხალხის სიკეთე მწამს და მისი გამარჯვება მინდა, ოღონდ... რაღაც...

ე ლ ი ზ ბ ა რ ი. დმერთი ჩვენცენა, ბიძაჩემო, ერ- კირაში იწუება თავადანაურთა არჩენები, საუბრო- კი ვახშაში იქნება ლუარსაზ ორბელიანისას... მოვლენ უველაზე ვაბედული ქართველი თავადნი, ნა- შუაღამევს, როგორც კი თათრის მოედნიდან ნიშანს მოგვეყმენ, ვიწყეთ ხოცვა აფიცრობისა, რომ ვერც- ერთმა ვერ შესძლოს მეთაურობა თავის ჯარისა, ასე რად ილიმი, თავადო?

ჭ ა მ ბ ა კ უ რ ი. ცუდ დღეს მოვესწარ ჩემს ქვე- ყანაში — როდის იყო ქართველი ნადიმზე მოყვეულ კაცს ტყუიას ისროდა. ხისხლისფერი აქვს თქვენს შე- თქმას, შვილო!

ე ლ ი ზ ბ ა რ ი. კი ბატონო, ოღონდაც ნებით გაგ- ვეცოლონ და დარჩალამდე სულ ცეკვა-თამაშით მივა- ცილებ, დეა-ზურნანსა და ცივ-ცივ კახურს არ მოვაკ- ლებ არც აფიცრობას და არც ტურტლიან სალდათო- ბას.

ფ ა ლ ა ვ ა ნ დ ი შ ვ ი ლ ი. დაბრძანდით, ბატონე- ბო!

(ერთხანს დუმლილია გამეფებულს).

მაშ, მე ვატყვით ჩემს აზრსა.

პ ა უ შ ა. რუსის ჯარის გაძევებით საქართველოც დემბო- ბა.

ჭ ა მ ბ ა კ უ რ ი. რუსის ჯარის მტვერი ვლადიკავ- კათანაც არ იქნება დამცხრალი, რომ იმპერატორი ორ იმდენს გამოგზავნის, აგვაოხრებენ დ მაშინ მარ- თლა დაპყრობილი ქვეყანა ვიქნებით, უხმო და უფუ- ლებო.

ფ ა ლ ა ვ ა ნ დ ი შ ვ ი ლ ი. და თუ იმპერატორმა ეს არ იკადრა, მაგ თქვენს თავისუფალ სამშობლოს უშაღ სპარსი და თურქი დაუწყებს კორტნას.

ს ო ლ ო მ ო ნ ი. ამ ომის შემდეგ სპარსი ისე და- კუტდა, საყუთარი თავიც გახკურებია. ვერც ის- მალი შემოგვებდეს რაიმე — ეგვიპტის ფაშა სტამ- ბოლისკენ მიიწვიეს. იბრაჰიმ ფაშა კი უკვე არზრუმ- შია.

ჭ ა მ ბ ა კ უ რ ი. ეგვიპტის ფაშა არზრუმში იბრა- ჰიმ ფაშამ სპარსის ოსმალ! როგორ ეერა გრძობით, რომ მაგ ფაშებს ეგვიპტისა იქნებოინ, თუ სტამბო- ლისა, ჩვენკენ უტირავთ თვალი და ზვალ ერთ ძა- ლად იქცევიან. აგვაოხრებენ, გაგვაპარტახებენ, ქუ- თი იყავით, ქართველნი. თორემ ისე ვაგვმებით, ისე გავანდაგურდებით, კაცოშვილი ვერ შეიტყობს ჩვენს წივილსა.

ს ო ლ ო მ ო ნ ი. შეიტყობენ და ქვეყანასაც შესძ- რავენ!

ფ ა ლ ა ვ ა ნ დ ი შ ვ ი ლ ი. ვინა? იმ ქარქუცა დეს- პანის ლეტელიეს პარისე ჩატანილი ამბით ფრანგები თვალბებს დაიბნობინ? ვიცი, უველაფერი ვიცი — ერთ-ორ გაწეთში დასწერეთ ეგრე და ეგრე იყოი და ამით პარკლისსაც ვადგვივინან.

ე ლ ი ზ ბ ა რ ი. მაშ, ადარ ყოფილა ხნა, ადარ ყო- ფილა საშველი.

ჭ ა მ ბ ა კ უ რ ი. ამახაც განა შენი სიყვარულით იზაბენ, განა იმიტომ, რომ საქართველოზე შესტკი- ვათ გული, ნიკოლოზის ჯიბრზე ასტებენ მოჩვენებით ვიწვიშსა. ნიკოლოზს რომ გადაყარან მათარაბი, რუსთ- უერთგულეთ, შვილებო, რუსთ, თორემ...

ე ლ ი ზ ბ ა რ ი. თუ არ ვუერთგულეთ, რა ბედი

გველის, ასე რომ გავწყვალობებ, რუსთ გენერალი
ქამბაკური. ქვეყანას წახადენო. საქართვე-
ლოს შუეს დაუბნელებთ, რადგან ქემშარიტი მშვიდო-
ბა და გაფურჩქვნა ჩვენი ქვეყნისა...

ელიზბარო. (ტრანსში) მონა!
(ყველა შეცბა, ელიზბარს მოუტრიალდნენ).
მონა-მეთქი, აი, მონა!

ქამბაკური მივარდა, ეპოლეტებსა და ორდენებში
ხელი ჩააგლო, ლამის ჩამოგლივქს.

აი, ნიშანი მონობისა, აი ნიშანი! ნიკოლოზმა იცის,
როგორ დაიმონოს ჩვენი სულები!

ქამბაკური უძრავად დგას, თითქოს მას არც ვებუ-
ეს ამბავი. ფალავანდოშვილი გულგრილად შესცქერის,
თითქოს ცხენი მიტყუა საბაღბოლ და ელოდება რო-
დის იჭერებს გულს. პაუშენკო ფანჯარასთან მიდ-
გა.

სოლომონი. (ელიზბარს მიუახლოვდა, ხმადაბ-
ლა). რა მოგივია, ელიზბარ, დაიოცე თავი!

ქამბაკური. (ელიზბარს მიუახლოვდა, სახეზე
ხელი მოუსვა). ა, რა მოგივია, ბიჭო!

ელიზბარო. შემიდღე, ბიძაჩემო, თუ შეგიძლია
შემიდე...

ქამბაკური. მე კი შეგინდობ მაგ აჩქარებს,
შვილო, მაგრამ საქართველოს რა პასუხს აძლევ, სპა-
რსმა, ოსმალომ რომ ცოლი და პირმეო კიდე გადა-
გეთოლოს. ცოტაც და აღარაფერი შეგარჩებოდა ქა-
რთული — ჩვენს სიმღერებში მათი მანკიც გაერია,
ჩვენს ძარღვებში მათი სისხლიც დარბის. თავნება
ცუქანიათა. ვიცო, განა არ ვიცო, უნამუსოდ მოიქცნენ
რუსთა მეფენი, მოგვაცაუყუეს, ტახტაც წაწყმიდეს
ჩვენი და ეკლესიაც იავარყუეს, მაგრამ ნუთუ არ გა-
ხსოვთ ჩვენი უთაურობითაც მივეყით ამის სახაბი,
განა იმათი სიკვის ბრალია ეს ამბავი — ჩვენი უთა-
ურობისა, ჩვენი ერთმორვეი ქიშისა, ვერ იქნა და
ვერ დავაღუბეთ ქვეყანა, მეფე გიორგის სიკვდილის
შემდეგ მამა მამს ჰყარა მუშტი, არ დაინდო, მოვიდ-
ნენ რუსნი და წესრიგი ქმნეს, კანონი მოიტანეს, რომ
ხალხს კი არ ენბოძლა, დღემად ხმალი კი არ ექნია,
ეცხოვრა, კალა გაეღწეა და ყურთქილი დაეწურა,
თქვენ მეფე არ მოგწონთ, სად უფროლია, როდის უო-
ფილია, რომ დიდ მეფეებს ხალხი დაენდოთ. მით
უფრო სხვა ერისანი — თავანთისას თელავანდ, სულ-
სა ხდიან და ტახტის სამირკველში დულაბად სდებენ,
რომ ძლიერი იოს ბურჭი ტახტისა. ჩვენ რაღა
თავლს წავაცოცხებდა.

სოლომონი. მამ, ალარ უოფილია ხსნა, ალარ
უოფილია სუვილი — ნაბიჭს გადავდგამთ და ისლა-
ში წავგვქამს თავსა. უძრავად ვიქნებით და ორთავი-
ანი არწივი ამოგაკორტნის გულ-ღვიძლსა, ვინ დაგ-
ვანათლა ასეთი ბედი, გენერალიო რა გზას დავადგეთ,
რა ვილონო?

ქამბაკური. თვითონ ვივარგოთ, ერთმანეთს
არ ვულაღატოთ, ხალხში ცოდნა ვამრავლოთ, ზნითა
და გონით ვაგძლიერდეთ, მეფის ერთი ჭვარისთა-
ვისათი ქართველი არ გავწიროთ, ერთი ნაჩალიჩო-
ბისათვის ეშმაკს სუელი არ მივივლით. სკამის ბღმში
ჩადგებინათვის იმ სკამის ფეხები მოძმეს არ ვურტ-
უთ თავში, ერთი გემრიელი ქიუთისათვის მამულები
არ დავანიავოთ, მოძმის დღესასწაული ჩვენს უბე-
ღურებდა არ მივილოთ, ცოტაც გავუძლოთ, ცოტაც

მოვითმინოთ და ამასობაში თავად რუსეთიც ჩვენი
ლება.

სოლომონი. უფრო ძლიერ ციხედა, ^{გერგენული} ^{მარტოვი}
სლებზე რკინას დაირტყამს, რომ ერთიანად სთე-
ლოს ხალხები.

პაუშენკო. ამ ოთხიოდ წლის წინათ, მოსკო-
ვში, სპასკის მონასტრის კედელზე ასეთი რამ ამოვი-
კითხე. „მაღე დადგება დღე დალუპულთა შურისძი-
ებისა, აღდგებიან მინისის შთამომავალი და შურს
მიიბეგნ ჩამობრძობლთა სახელთ, ძრწოდენ, ბორო-
ტისმქმნელი!“ იცით, ვინ აწერდა ხელს ნიკოლოზისა-
დანი გამოატანდა ამ განაჩენს? რილევ-მორტი ისევ
ამადგება რუსეთში რილევები, ბესტუფევიანი, კუ-
ხოვსკები, პესტელები. „ღმერთმა ქნას და ასრულ-
დეს!“ მიუწერია იქვე ვიღაცას, კიდეც იყო ერთი მი-
ნაწერი: „მე პირველი ავიღებ დანას“.

ელიზბარო. ჩვენც დევპარისტების კვალზე და-
ვართ, დევპარისტი ვარსულბეთ ჩვენს ვაღსა და პე-
ტრე-პავლეს ციხის წუმბიან ენოში ჩამობრძობლთა
სახელთაც ვიძიებთ შურსა. ამ ზრახვას ვერავინ გა-
დავჯიბთქვივინებს.

ფალავანდოშვილი. თუ ეგარა, მამ, ბოლო-
მდე მიჰყუთ დევპარისტების კვალსა. ვინც ცოცხალი
დარჩა, ციხიბრში სჭვრებათ სული, ნელ-ნელა, სათი-
თაოდ სჭვრებათ, ყინვით ითოშებიან, გუმწნ პეტერ-
სბურგის დარბაზებში ნებობენ მორონინენი, დღეს
თავიანთი აცახცახებულთ, გათოშული ხელთი პატარ-
პატარა რუსულ ხატებს აშენებენ, რომ ოჯახს ჰქონ-
ს ქონდეს, სუნთქვაშუძლო მალაროში ქვას ამტრე-
ვენ, რკინას ებრძვიან, მიწას ბარავენ და შვარე ხაზ-
ვი მოჰყავთ ამ რომანტიკოსებს, რომ შიშვილით სუ-
ლი არ ამოხდეთ.

სოლომონი. მით უარესი ხელმწიფისათვის, რომ
ქვეყნის უყუთესი შვილები მაგ დღემდე ჰყავს.

ფალავანდოშვილი. ყველაფერს თავისი კა-
ნონი აქვს რუსეთის იმპერიაში — თუ ქვეყნის უყე-
თესი შვილობა გწადია, მალარაც უნდა ანგრიო, მი-
წაც უნდა მორწუა შენი ოფლიანი სისხლთა, გათო-
შლი თითებიან ხატაც უნდა ავაო ციხიბრის უყა-
რიელ სოფლებში, ტურტიან ციხიბრელ დედაკა-
ცებზეც უნდა იქორწინო და არყით გახეთქილ ნად-
სარბელთა გინებაც უნდა აიტანო. თუ არადა, იყავ
ბრწყინვალე თავადი, გეცვას უზღად მუნდირი, იარე
დარბაზობებზე, ეარსიეე ღამაშანენს, სვი შამანს-
კი, ღვთის წყალობად ჩახთვალე თუ მომღიმარ მეფეს,
ან მეფისნაცვალს შეავლოთ თვალთ, იღიბინე, დრო
აბარე ხომ ხლდავ, რა გემრიელია ცხოვრება, ადრე
ერის შვილობას სიამეც ახლდა თან. დღეს კი სულის
გვემის გარდა აღარაფერი მოაქვს, ყველას კისერი მო-
ტყდა. თქვენ კი... თქვენ ახლა იყებთ.

ელიზბარო. ბრძოლის დაწევა იმათ გავსწავ-
ლებს, დასასრულის მავადიოს ჩვენ მივცემთ. ხოლო
შემდეგ... ხოლო შემდეგ მთავრობა ისეთი გონიერი
ხალხისაგან არის შედგენილი, რომ..

ქამბაკური. მთავრობაცა გყავთ?

ელიზბარო. მთავრობა ახალი საქართველოსი,
სამხედრო მინისტრი იქნება მგოსანი და გენერალი
აღქმანადრე ქვეყნაძე. იუსტიციის მინისტრი ივანე
მუხრან-ბატონი, შინაგან საქმეთა მინისტრი — თავა-
დი ქილაშვილი, საგარეო საქმეთა მინისტრი — გე-

ნერალი ბებუთაშვილი, ფინანსთა მინისტრი — ნიკოლოზ ფალავანდიშვილი.

(ფალავანდიშვილმა გაოცებით მოხედა).
ღიბ, თქვენ, თუ ჩვენს საქმეს ირწმუნებთ.

ფალავანდიშვილი. მე მხოლოდ ერის საქმე მწამს, სხვა არაფერი.

ელიზბარო. მაგ ერის საქმეს ქვეყნის პატრონი და მეფე აღექსანდრე ბატონიშვილი გაუძღვება. ქამბაკური. ელიზბარო, მომეყურა, თუ...

ფალავანდიშვილი. ეგ ვერ გავიგებ...
ელიზბარო. მეფე საქართველოსი იქნება აღექსანდრე ბატონიშვილი.

ფალავანდიშვილი. ეგაც ცუდად გიფიქრობთ, თავადო! ნუთუ ნიკოლოზს იმითმ ებრძვით, რომ ისევ მეფე დაისვით და ისიც აღექსანდრე ბატონიშვილი!

ელიზბარო. ბატონიშვილს რას უწუნებთ? ქამბაკური. ყველაფერს. ქართველთ არ მცოდნია აღექსანდრე, რუსთაგან გაქცეულმა თავშესაფარი ქართველთა დაუძინებელ მტრებთან — სპარსელებთან მპოვა. მეფედ გინდათ კაცი, რომელმაც საკუთარ მამას, ერცელე მეფეს ათქმევინა „ღმერთო, ნუ აღიზნეს გამარჯვებას ჩემს ძეს აღექსანდრეს, ნურც ბრძოლას და ნურც მშვიდობიან ცხოვრებასში მამის ურჩობის გამოო!“, დაგაფიქრდათ? მამის დაწვევილი შვილი გინდათ მეფედ, ქართველნო? არა, ეგ კაცი ვერ იქნება ქვეყნის მამა და პატრონი, მას არ ძალუძს იყოს მმრძანებელი და არც მოამაგე.

პაუშენკო. იქნებ, მეც ჩავერიო თქვენს კამათში?

ფალავანდიშვილი. (პაუშენკოს მოხედა, მისი აქ ყოფნა სულაც დაეწვევებოდა, უცებ აღდგნო). საქართველოში გადმოსახლებულმა დეკაბრისტებმა და მათმა ქომაგებმა აურთიეს ჭკუა-ოგონება ჩვენს ქაბუცებს! მეფის პარს იუვენს მიმდგანნი, იქ ვერაფერს გახდენ და ახლა კავკასიის ქედს გადმოვლიდან უნდათ ურქიონს ხელმწიფე-იმპერატორსა, ის კი რიციაწ, რომ კავკასიონის ქედებს ვიგმსხვრევა მათი რქები და მერე ისევ ჩვენ უნდა ვდევართ ოფლი აშოთობული ზღვის დასაცხრობად.

ქამბაკური. ბრძანეთ, უმაწვილო!

პაუშენკო. დღეს რუსეთიცა და საქართველოც ერთ ბედქვეშ არიან, ამიტომ თვითმპრობებლანს უოველი მზრდთან უნდა ებრძოლო, რათა ქვეყანას ხალხი მართედეს და არა მეფე. დოდაევი დეკაბრისტების აზრს მისდევს და თქვენც უნდა დაუპიროთ მზარი.

ფალავანდიშვილი. ეს კიდევ ახალი ამბავი!

ქამბაკური. როგორ, დოდაშვილს რესპუბლიკური საქართველო ნებავს?

სოლომონი. ღიბ, მე იმითმ არ ვებრძვი თვითმპრობებლანს, რომ კვლავ მეფე დავისვით თავაწე.

ფალავანდიშვილი (რალაცას იგონებს). დამაცო, დამაცო... მამა, რესპუბლიკური საქართველო? მამა, ხალხის მმართველობა? დემოკრატია? აი, რისთვის გპირდებთ ეგ ფურნალი, ახლად ჩაგხვდი

აზრს იმ ფანტასტიური მოთხრობისა. აი, თურმე რაში ყოფილა საქმე. (ქამბაკურს). სოლომონ დოდაშვილი თავისი ფურნალის პირველსავე ნომერში, პირველსავე გვირგვინად იწყებს ბეჭდვას მოთხრობისა „უნივერსალა“.

ქამბაკური. კი, მაგრამ პირველსავე ნომერში, პირველსავე გვირგვინად ფანტასტიკა რა მოსატანია, სტბიო, პოვესტი განა არ იყო?

ფალავანდიშვილი. საქმეც ეგ არის! და იცით რა ხდება მაგ „უნივერსალი“? წარჩინებულებმა დალუპის კარამდე მიიყვანეს სახელმწიფო, ვერ მოუარეს სამშობლოს თავისანს, მაგრამ ბაღბი ამბედრად მტრის წინააღმდეგ, ხალხი, მასა და ქვეყნის საქმესაც დაეუფლა, არა დაძაბუნებული, დაჩაივებული კლასი წარჩინებულთა, ეცე იგი ჩვენ, გენერალო, არამედ ხალხი, მასა, როგორ მოგწონთ?

სოლომონი. უნდა გითხრათ, რომ ძალიან მომწონს, რადგან რუსთა და ქართველთა ხვალინდელი გზა სწორედ ეს არის.

ქამბაკური. მამ, რესპუბლიკური საქართველო?

სოლომონი. თავისუფალი, რესპუბლიკური საქართველო. ჩვენ ისეთი პარლამენტი გვიკრდება, ხალხზე რომ იზრუნებს, ოფლით მოიპოვებს ხალხის ნდობას. ამ ნიხლისდევრას ის გამართლება ექნება, რომ ქვეყანა წინ წაიწყეს, თორემ თუ კვლავ მეფე დავისვით...

ელიზბარო. მასეთი ქვეყანა რომ შექმნა, ერთი ხამ მეფეს მაინც უნდა წარკვეთო თავი ევროპელებივითა.

სოლომონი. დღეს მეფის გულსთვის ბუნტს აღარავინ ახდენს.

პაუშენკო. დღეს მეფეს ამბობენ, რომ ხალხს თავისუფლება და ქვეყანას წინსვლის გზა მისცენ.

ფალავანდიშვილი. ხომ გეუბნებოდით გენერალო, ისევ დეკაბრისტები, ისევ დეკაბრისტები კვალზე სიარული, იმათ წარყვენს საქართველო!

ქამბაკური. ჩვენ უფროსის გარეშე სუფრაწეც ვერ გავვიძლია და... ერთი საუკუნე მაინც არის საქირო. რომ მმართველო რესპუბლიკური ქვეყანა გახდეს. ჭერ აღდრა მავალე ფიქრი.

სოლომონი. ქამაზია ეგ თქვენი ნიკოლოზი, — ჭერ თვითონ გაუგზავნა 200 თუმანი ტუსალი რილევის ცილსა, მერე იმპერატორისა გააგზავნის და ქვეყანა ააყუანა, შეხეთ, რა გულმორწყალე ხელმწიფე გვეყავსო, თან იმავე ხელთ, რომლითაც ფულს აგზავნიდა, სიკვდილის განაჩენს უწირდა რილევს.

ელიზბარო. ჩვენ რუსთა მეფის აკვაციობას ვებრძვით, თორემ რუსი ხალხის უოფა კვლავაც მაგალითად გამოგვადგება, — ვიდრე ისინი მეფით ცხოვრობენ, ჩვენც მეფით უნდა ვვედგას სული. ჩვენი მეფე გვეყოლება, ქართველი მეფე.

პაუშენკო. ეგ მეფე რუსი ხალხის ძვლებზე დგას და ტკივლია ჩვენი, თქვენ კი ახალს რომ იწყებთ...

ხანდილა. (შემოდის). ბატონო...

ფალავანდიშვილი. რა მოხდა?

ხანდილა. ოსმალეთის დესპანი გეახლათ, სასწრაფოდ უნდა აქ შემოსვლა.

ფალავანდიშვილი არა გვცალია-თქო.
ხანდილა უშურველი საქმე მაქვსო.
ფალავანდიშვილი არა მცალია, სტუმრები
შეას (ხანდილა გადის. ფალავანდიშვილი პაუშენკოს
მოუტრიალდა) ქართულ თავადებს ტვინი გახურე-
ბით და ასეთ გზას დასდგომიან, ავია თუ კარგი, მათ
გულწინტივლით გასცემა. წავილიციასაც მესმის.
არ მომწონს მისი საქციელი, მაგრამ ვხვდები, რატო-
მაც ებრძვის ხელმწიფე იმპერატორს, მაგრამ თქვენ,
რუსს, რუსთა სიყვითლათვის თავგადებულს, რა-
ტომ უნდა ვინდოთ დაქინება იმპერატორისა.
პაუშენკო, ქვეყნის განვითარებისათვის ორი
გზა არსებობს — ან მოაგრობა უნდა გვაქვდეს ისე-
თი, რომ დღევანდელი გუშინდელზე უკეთესი ვაზა-
დოს ან არავა, ყოველდღიური ბრძოლით უნდა აი-
ძულო უკეთესი ცხოვრება მისცეს ხალხს.
ჯამბაკური (თითქმის სიცილით). ერთმა
თქვენ აჲ ფრანციელთა ამბოხი მოგდომებით, რა-
და საქართველოში იწყებთ შავ ამბებსა.
პაუშენკო (ჯამბაკურს უყრავლება არ მიაქ-
ცია) ამას ვა... ვა... ამას გარდა.
ფალავანდიშვილი. მაინც.
პაუშენკო. დაწვება რუსის კაცო არარუს ქალ-
თან და ქვეყნად განდგება კიდევ ერთი არარუსი.
დაწვება ჩვენი ქალი არარუს კაცთან და კიდევ ერთ-
ხელ არრვა რუსული სისხლი. რუსული სული ქრე-
ბა, თავადო, ივარგება და ესეც შადარდებს.
ფალავანდიშვილი (ჯამბაკურს მტკრე დუ-
მილის შემდეგ) ჩვენ ჩვენს ქაზუებს რუსეთს იმის
თვის ვგზავნი, რომ შეფისა და კანონის ერთგუ-
ლებდა შეისწავლონ, ეგენი კი... ანტიპრინციპობას სწა-
ვლობენ იქ... ეგენი ორივენი რუსეთს იყენენ. პე-
ტერბურგს სწავლობდნენ და აი, ნაყოფიც სწავლა-
განათლებისა.

პაუშენკო. ეგ იმიტომ, რომ დღეს რუსი ხალ-
ხი სულ სხვა ფაქტორი ცხოვრობს, ვიდრე თქვენა
გგონიათ.
ხანდილა (კვლავ გამონდა კარებში) ბატო-
ნო...

ფალავანდიშვილი (თითქმის ყვირილით).
არა მცალია-თქო, გუბერნატორი შინ არ არის-თქო,
(ხანდილა უხმოდ გავიდა) კი, მაგრამ განა ერთიანი
და ძლიერი რუსეთი უფრო იოლად არ დააშუშებს
ხალხის ტყვეობებს?

პაუშენკო. ჩვენი ერთიანობა მაშინ იქნება
ძლიერების გამოშაბტელი, როცა ძმობა გაგვეერთი-
ანებს და არა შიში. ამიტომ საქორთა ყოველდღიუ-
რად უფრო მეფეს, ყოველდღიურად უნდა მოახლო-
ვდეს ქვეშაირთა ძმობას. ეს აქანებდა რუსეთს იმა-
ში გამოადგება, რომ რამდენიმე აგურს გამოაცლის
ხელმწიფის სპირტველს.

ფალავანდიშვილი. და შავ აგურებს ათა-
სობით ქართველი შეეწიროს?

ჯამბაკური. ისა, აი, ისა... უყაცრავად, სულ
შავიყვდება.

პაუშენკო. პაუშენკო, გენერალო, პაუშენკო.

ჯამბაკური. მე ისე ვაივებ, პაუშენკო, რომ
თქვენ სულ სხვა მხარის ვეძებოთ, სხვა რამ გვა-
დათ...

პაუშენკო (მტკრე პაუშის შემდეგ). შესაძლოა,

დღეს ასეც მოჩანდეს, მაგრამ საბოლოოდ ჩვენ გრო
სუფრავი მოვიყრიოთ თავს, რადგან დღევანდელი ამბო-
ხი დაუმორჩილებლობას აძლევს გზას. ეგ დაუმორჩი-
ჩილებლობა კი ისევ თვითმპყრობელობაა.

ჯამბაკური. ის ძმობა როდისღა დადგება, რო-
მელზეც თქვენ ლაპარაკობთ.

პაუშენკო. უკვე დაიწყო, გენერალო, ქართვე-
ლი და რუსი ხალხის ძმობა დაიწყო ათას შვიდის
ოთხმოცდასამში და იგი დღითიდღე ეღებულობს ნამ-
დიელ ხაზს. გაიხსენეთ პეტრე ბავარტონის ბრძო-
ლები რუსეთისათვის, გაიხსენეთ გამებებლოვი — ერთ-
ერთი ძმა და თანამებრძოლი დეკაბრისტებისა, ისიც
ხომ ქართველი იყო, თქვენი თანამებრძული... აი,
დღევანდელი შეთქმულება ხომ იმის ნიშნავს, რომ
დღევანდელი დეკაბრისტების. ესე იგი რუსი ხალხის კვალ-
ში ჩადექით. ჩვენ საერთო მიზანი გავკინდა.

ფალავანდიშვილი (ფიქრიადა). ყელი გა-
მბორო ამდენმა ლაპარაკმა, დღინო მომწყურდა. (სუ-
ფრასთან მდის, უკეთეს ღვინოს ჩაასხამს, არ სვამს,
ღვას გაჩინებული და ჩაფიქრებული). ათას რვაას
სამ წუღს თხუთმეტი ათას ხუთასი კაცი ცხოვრობდა
ტფილისში, თხუთმეტი ათას ზუთასი კაცი და იცით
თქვენ, რამდენი იყო ამთავო ქართველი? სამი ათა-
სიც კი არა... სამი ათასი ქართველიც კი არ ცხო-
ვრობდა საქართველოს დღევანდელში, სხვა ერის ხალ-
ხის სძოვდა ჩვენს საძოვრებსა, იცით დღეს რამდენ-
ინა? არ ოცდაათ წელიწადში საქურ გაიხარდა ქარ-
თველობა ტფილისში, სამჭერ.. მანამდე კი წლითი-
წლიობით კლებულობდა. კლებულობდა და ლამის
სულ გადაშენდა. კი, ბატონო, არ დაგვიანდეს შეეუ-
ებება, არც აღექვანდრემ, არც პაველ და არც იყო-
ლოზმა, მაგრამ (ღვინო დალა) რუსთა საქართველო-
ში მოხელამ იმდენი სიყვითე მოუტანა ჩემს ხალხს,
იმდენი სიმწიფე და შრომის სუფთა, რომ მე არ
მოგცემთ შავ ფორაქის უფლებას... არ მოგცემთ,
რადგან ეგრე მწამს და ეგრე მჭერა. მაგრამ ახლა,
ამ წუთში ეგ არ არის მოავარი, ორი დღე მიიქ-
ვება, მხოლოდ ორი დღე, თუ აშადა არა, თუ ხვალ
არა, ზეგ დილას მაინც, ეს ამბავი მოავარტობის
ყურადღებ მთავ, ყველაფერს გაიგებს და ისე გაგბოკ-
ვენ, ვერც ერთი ვერ დაიხსნით თავს სახარხიბლი-
დან, ვერც ერთი!

ელიზბარა. შენ ჩვენი დარდი ნუ გეკნება, თა-
ვად მოვეუფლიო საკუთარ თავსა.

ფალავანდიშვილი. თქვენ კი არა, საქართ-
ველოს ვუფრთხილდები, ხალხს ვუფრთხილდები. თუ
ეგ აქანებდა დაიწყო, თავადები პირველი ტუვისი გა-
ვარტონისთავე ყველაფერსაგან ხელდება დაიანბნ-
ტყე-ღრეში გავარდებით, სპარსეთს გადაიხვეწებით,
საღდათებს კი მოტყუებულნი და გაცრუებულნი ხალ-
ხი შერჩება ხელთ. იმ ხალხს დაეცემა მენი.

ჯამბაკური. რა პასუხს აძლევთ ხვალ იმ ხალ-
ხსა — მოტყუებულს და შეგინებულს.

ელიზბარა. გუბერნატორს სურს რაღაც გვირ-
ჩიოს.

სოლომონი. გუბერნატორს უნდა, უარი ვიქვით
აქანებდაზე!

პაუშენკო. გუბერნატორი სიმშვიდეს შეერჩია!
ელიზბარა. გაგვიზიარეთ თქვენი წერი, გენე-
რალო!

ფაღვანდიშვილი (ერთხანს დუმს. კარგად შეათვლით რა შეთქმულ შეთაურნი, სათქმელს უდიქრდება) მე უკვე გითხარით, რომ ყველანი დატუსაღებულნი ხართ, ახლავ შემიძლია დიდიგებში წაგახსათ, მაგრამ...

ელოზბარო. მაგრამ?

ფაღვანდიშვილი. (ცელა პაუზა). მაგრამ მე ამას არ ვიზამ, რადგან მინდა ყოველმა თქვენგანმა კარგად მოიფიქროს ქვეყნისა და საკუთარი თავის ბედი და (კიდევ ერთხელ ჩაათვლით რა შეთქმულნი) თქვენ თვითონ უნდა დასწროთ წერილი მონანიებინა.

სოლომონი. რა?

პაუშენკო. რას ამბობთ, გენერალო!

ელოზბარო. ვერ გავიგე, რა წერილზე გვეუბნები?

ფაღვანდიშვილი. მე მინდა თვითონვე დასწროთ, შეთქმულება გვეონდა და ვინაივით, დღეიდან კი მტრობაზე ხელს ვიღებთ-თქო.

ელოზბარო (ხმაშალა, თავშეუკავებელი ხარხარი აუტყდა) ერთი შეხედეთ, რა ქუას გვარივებს გენერალო, ჩვენ გვინდოდა შეთქმულთა შორის ყოფილიყო და ახლა გვეუბნება შეთქმულებაზეც უარი სთქვით და ხელმწიფე იმპერატორს ციმბირს გადასახლება მოსთხოვეთ.

სოლომონი. გამოდის, რომ ოცნებისათვის, ფიქრისათვის დატუსაღება და მოწყალება უნდა ვთხოვოთ იმპერატორს.

ელოზბარო. ნუთუ ეს არის შენი ბრძნული რჩევა გენერალო?

ფაღვანდიშვილი. თქვენ არც კი იცით, რომ მგ აჯანყებით მთელი ნახევარი საუკუნით უკან დაბრუნდა საქართველოს. მე კი მინდა ქართული თეატრი გამოვსატუო მეფისინაცვალს, რომ მხოლოდ ჭამა-სმას არ იყვნენ გადაყოლილნი ჩემი მოძმენი — თეატრში იბარონ და ქუა გაავარჯიშონ, თორემ სულაც დაგაობიანა ამ დღინომ და პურისქამამ, ორსამ წელიწადში დოდადეს ეურჩილი აღარაფერს უზამს საქართველოს. ახალი, დიდი ეურჩილიც უნდა გამოვსატუო მოთმინებითა და დაფიქრებით.

სოლომონი. ჩვენც იმითომ ვერავთ თავსა, რომ საკუთარ მიწაზე სხვისთვის სამუდარო არა გვექონდეს რა!

ფაღვანდიშვილი. სიკეთე და ქუა უნდა დაუყოლოთ საქმეს! ვიცო ყველანი დაიღუპებით, ამიტომაც დაწერეთ, ძმებო, დაწერეთ ეგეთი და ეგეთი ამბავი ხდება-თქო, თუ თქვენ არ დაწერთ, მე უნდა დავწერო, ჩემი დაწერილი დაბეჭდება იქნება, თქვენი დაწერილი კი — მონანიება. მაგ მონანიებით სასჯელი შეგამსუბუქდებათ, ისე სერიოზულად აღარ შეხედავს მაგ საქმეს არც ხელმწიფე და არც მთავარმართებელი.

ელოზბარო. მხოლოდ ლაჩრები ივლიან მაგ გზით, გუბერნატორო, მხოლოდ ლაჩრები.

სოლომონი. შენ ახლა ყოველი ჩვენგანის თავზე სახრჩობელა ჩამოკიდებ!

ფაღვანდიშვილი. არა, თუ დამიჭრებთ, არ ჩამოგაბრძობენ. მეც კი ყველაფერს ეშველება. მოწყალება მეფის გული. კიდევ ერთ ბერს გასწავ-

ლით, რომ საქმე გაიყოლოთ. ხვალვე დაიწება და ციხეები, ძიება და თქვენ არ უნდა გაქუტდეთ, არაფერი არ უნდა დაშალოთ. ყველაფერი უნდა მოქმედებდეს სოლომონი. (ელისბარს). ნუთუ ეს ბრძნული ქუა გუბერნატორისა.

ფაღვანდიშვილი. ეს არის გზა. ამით უნდა შექმნათ შთაბეჭდილება თქვენი უსუსურობისა, უმწიობისა, შეთქმულების მოუშადადლობისა, არარაობისა და დატუსების ძალე ნაღები იქნება. მხატვ ხალხად ჩავთვლიან და სასჯელიც მცირე მოგზავდებათ, იოლად გამოხვალთ, თორემ თუ ეს საქმე ასე მტკიცედ წავიდა... ყველანი დაიღუპებით, ყველა შეიწირებთ მაგ უქუაობას. ტვინგაბურცალოდ.

ელოზბარო. რა გგონიერი და ეშმაკი კაცი ხარ, გენერალო, რამდენ სიკეთეს მოუტანდი ჩვენს საქმესა.

ფაღვანდიშვილი. (მცირე პაუზის შემდეგ). ცოტა ხნის მერე, ექვს თვეში, ერთ წელიწადში მონანიების რაპორტს მისწერთ ხელმწიფეს, ვცდებოდით, შენზე დიდი და საყვარელი ვინ გარჩენილა მზის ქვეშეთი-თქო და ყველაფერი კარგად იქნება. მეფენი შიშით ადევნებენ თავსა ვანდგომილთა და ზოგჯერ შემორიგებულ მტერს უფრო ეალერსებიან, ვიდრე შერეულ მოსურებს.

სოლომონი. ამით ხომ იმას გვეუბნება გენერალო, რომ მუდამ მონებად დარჩეთ ხელმწიფისა, ერთი ნაბიჯიც კი არ წავდგათ წინ!

ფაღვანდიშვილი. (ღვინო დაისხა, დალია). ეს არის ერთადერთი გზა გადარჩენისა, საკუთარი თავის და ერთს გადარჩენისა. არასოდეს არ უნდა დავიწყოთ ხანარება: „უკეთეს თავი შენი მარჯვენე გატუსუნებდეს შენ, აღმოიღე იგი და განაგდე შენგან“. თუ საქართველო ამ უბედურებას გადარჩება, თქვენი ტკივილი არაფერად მიღირს, ამიტომ უნდა იჩიროთ მონანიების წერილის დაწერა, იჩიროთ, თორემ მეფისინაცვალთან ნახევარი ნაბიჯითაც რომ მიგასწროთ ვინმემ, დღეს მონანიეთ ხვალ ხელმწიფის მტრად დაგეკრძებთ და სასტიკად დაგსჯიან. დღეს საქართველოს სიმშვიდე სჭირდება და არა შფოთი, სიმშვიდე და არა შფოთი!

სოლომონი. დღეს საქართველოს მსხვერპლი სჭირდება! დაე, ჩვენ ვიყოთ მსხვერპლი.

ფაღვანდიშვილი. პასუხს ეგრე აჩქარებით და იოლად ნუ მომცემთ. დილაზედ იფიქრეთ, დილაზედ იფიქრეთ, დილაზედ ასწონ-დასწონეთ.

ოფიცერი. (შემოდის. ფაღვანდიშვილს მხედრულად მოხსენებს) ოსმალების დესანტი დაბეჭიტიებით მოითხოვს თქვენთან შემოსვლას.

ფაღვანდიშვილი. რა თავსომამბურებელი კაცია ეს ამბედ ბენი შემოვადეს, ამ ყველაფერი გარკვეულია უკვე. (ოფიცერი გადის. თავისთვის). ხართო მონანი... ორი ერთს საერთო მონანი (ვაშაკურს) ხედავთ, გენერალო, რა აზრები შჭრის რუსეთის იმპერიაში? გავით, რა ხდება? (პაუზა). თქვენ გინდათ ჩვენი ფიქრი თვითმპყრობელობის წინააღმდეგ საბრძოლველად წარმართოთ. ჩვენ არ გავიზარებთ თქვენს მოსაზრებას, რადგან საქართველოს ახლა მშვიდობიანი შენება სჭირდება და არა სისხლისღვრა. სწავლა სჭირდება და არა ბუნტი, ჩვენ იმდენი ვიბრძოლებთ, იმდენი რომ...

დესპანი (გემოდის მხედ, მიმზიდველი კაცია საკუთარი ღირსების მქონე). ხალამ აღიქუმ, ბატონებო!

უაღა ვანდიშვილი. მობრძანდით, ამმედ ბეი!

ქამბაკური. (თითქმის თავისთვის). ამა, ჩვენი ბედისწერა, ხალამ აღიქუმაც აქ არის!

დესპანი. მომიტყუე, რომ ასე თავხედურად შემოგვეტროთ, მაგრამ სხვა გზა არ მქონდა.

უაღა ვანდიშვილი. (ცოცხლ) გიხმენთ, ამმედ ბეი.

დესპანი. მოვედი, რათა დაუფოვნებელი, სასწრაფო პროტესტი განუცხადო თავად ერისთავს. საქართველოს ღუბერნატორს კარგად მოეხსენება, რომ გარკისტანში...

სოლომონი. საქართველოში, მიწაველი ხელმწიფე, საქართველოში.

დესპანი. (სოლომონს უქმეყოფილად გადმოხედეს). ჩამოსულია ოსმალ ვაჰართა ჭაფუფი, მესამე დღეა გორის წაზრასი იმყოფებიან, ახლანანს მომხსენეს, რომ გუნან საერისთავოს გლეხობა თავს დაეცხა ვაჰრებს, სცემეს ისინი და ქონებაც წართვეს.

ელიზბარი. შეუძლებელია, ჩემი ხალხი მაგას არ იხამდა!

ქამბაკური. (აშკარაა, რომ ეს ამბავი ახარებს). შერჩათ ხელები, იმათი ჭირები, იმათი (დესპანს) მამ, სცემესო, ამბობთ? ოპ, ოპ, ოპ, რა ხალხია ეს ქართველები, რა ხალხია!

დესპანი. დიახ, გენერალო, ათ ვაჰარს სცემეს, ტანს გახადეს.

ქამბაკური. (ფარული აღტაცებით) უუურე, უუურე, ეს რა უქნიათ.

უაღა ვანდიშვილი. (ელიზბარს). სასწრაფოდ უნდა მიხედოთ, საქმეს, თავადო!

დესპანი. ახლაც დატყვევებული ჰყავთ, წაართვეს ოქრო, ნაყიდი საქონელი.

უაღა ვანდიშვილი. კი, მაგრამ მიზეზი რა არისო მაგ თავდასხმისა.

ქამბაკური. (თავისთვის). რა სასაცილოა — საქართველოში ოსმალზე გაბრუნების მიზეზს დაემტეს.

დესპანი. არავითარი მიზეზი არ მქონიათ, ვილაცას უყვარია, ხალხი. შეხედეთ, რამდენი ოსმალ მოსულა სოფელში და...

ელიზბარი. მე გარწმუნებთ, ამმედ ბეი, რომ ყველაფერი რიგზე იქნება.

დესპანი. მაგრამ არის კიდევ ერთი გარემოება, რაც საქმეს აბრკოლებს.

ელიზბარი. ბრძანეთ.

დესპანი. მიმოიხედა, რითაც დამსწრეთ აგრძნობინა, ამდენ ხალხში ვერ გიტყვიო

უაღა ვანდიშვილი. გთხოვთ იმ ოთახში მიბრძანდეთ და ახლავ გადამწვით ყველაფერი, სასწრაფოდ.

დესპანი. მადლობელი ვარ, ღუბერნატორო, ელიზბარი. (გაღის დესპანთან ერთად), ახლავ ვე გაეხლებით.

დარბაზში შეუქი ჩაქრა.

ივანსენა. დესპანი და ელიზბარი.

დესპანი. (სულ სხვა, საიდუმლოს გარეშის ტონით). რამდენადაც ვიცი, თქვენ ყველაზე დატყობრებულ ხართ. ცოტაც და რუსთა სამხედრო მებში წაგასამენ. ამიტომ ვიქცარე თქვენს წინაშე რა. (ელიზბარი გაოცებული შესცქერის დესპანს). მოვედი, რათა გადაგარჩინოთ თქვენც და თქვენი საქმეც. მე ვიცი, რომ სწორედ თქვენა ხართ ერთ-ერთი მწავარი შეთქმულებისა. ახე რატომ გაცივდით. ყველაზე კარგი დესპანი ის არის, ვინც თავისი სადესპანო კვეყნის ამბებს ხელმწიფეზე აღრე შეიტყობს.

ელიზბარი. გისმენთ, ამმედ ბეი!

დესპანი. დარტყა ზარმა, აი, ახლა ამ წუთში ჩვენ უნდა გავერთიანდეთ.

ელიზბარი. ვერ გავიგე, რაზე ლაპარაკობთ, რას გულისხმობთ.

დესპანი. შეთქმულებას. (დუმბილი) არაფერს ამბობთ? (ელიზბარი ცივი, უხარო თვალებით შესცქერის დესპანს) წელწაღზე მტრია ყველაფერი ვიცი, თვალს ვადევნებ თქვენს მოძრაობას, ყველაფერი კარგად გაქვთ მოფიქრებული. გონივრულია აჯანყების გეგმაც, მაგრამ ახლა თქვენ მტრად ცდილ დალმ გადგათ. მე ვკისრულობ ჩვეერიო საქმეში და...

ელიზბარი. რაღაც არ მაგონდება, რომ ოსმალეთს ძალიან შესტკიოდა გული საქართველოზე.

დესპანი. (მცირე პაუზის შემდეგ). არც მე მაგონდება, რომ ოსმალეთს მოესპოს საქართველოს საშეფო, ქვეყანას მუდამ ქართველი მფეე მართავდა და არა გათურქებული გერმანელი. დღედაღამ იმას გიძახობდით, ერთმორწმუნე რუსეთს შევეყვართო, მაგრამ არც თურქეთს, არც ირანს არ გუფუქმებია თქვენი ეტლესია — მუდამ თქვენი კათალიკოსი იქდა სიონში, ახლა კი...

ელიზბარი. საკუთარი ცოდვები დაივიწყეთ და სხვისი იყვით?

დესპანი. მე ვხედავ, რომ თქვენ არ გსურთ ჩემი დახმარება. (დუმბილი) საწმუნარო! (ხანგრძლივი პაუზა) მე კი იმედს მქონდა გონივრულად შეზღვევდით მოვლენებს და ჩრდილოეთს დათვითან ბრძოლა ვაგეარითაინება.

ელიზბარი. მამაკეთე, რომ...

დესპანი. ამ შეცდომას ისტორია არ გაპატივბთ.

ელიზბარი. მაგაზე ნუ შეწუხდებით, ისტორიას მე გავცემ პასუხს, კარგად ბრძანდებოდით.

დესპანი. კატეგორიულად მოვითხოვ დატყვევებულ ვაჰრებს აუნაზღაურდეს ზარალი.

ელიზბარი. თუ თურქეთი საქართველოს საუკუნეების ზარალს აუნაზღაურებს...

დესპანი. (გაბრაზებულად გამოხედა ელიზბარს). მაქვს პატივი! საწმუნაროდ, თქვენ უკვე პატიმარი ხართ და დიდხანს ვივარ შევხვდებით ერთმანეთს, რომ საგულდაგულად გავვერჩია თქვენი შეცდომა. (მიღის).

ელიზბარი. ერთი წუთით.

(დესპანი მოტრიალდა).

საიდან იცით შეთქმულება, დაპატიმრებაც კი... დესპანი. ერთხელ უკვე გითხარით — კარგი დესპანი ის არის, ვინც ხელმწიფეზე აღრე გაიგებს,

თუ რა ხდება მის სადღესანონსში, მე სხვაც ბევრი ვიცი.

ე ლ ი ზ ბ ა რ ი. გთხოვთ დაბრძანდეთ. (ავანსცენის ორ მხარეს ორი სავარძელი დგას. ერთივეორის პირისპირ დასდნენ. თუმცა, ამჟამ ბეი შეყოყმანდა).

მაშ, თქვენ გინდათ დადასტუროთ საქართველო-სადმი ერთგულება.

ე ლ ს პ ა ნ ი. დღეს საქართველოში თურქეთის საკითხიც წყდება — თუ რუსეთი აქედან წავა, ეს ჩვენი გამარჯვებაც იქნება.

ე ლ ი ზ ბ ა რ ი. რა წვლილს დასდებთ ამ საქმეს? ე ლ ს პ ა ნ ი. შეგვიძლია ბევრი გონივრული რჩევა მოგვცეთ.

ე ლ ი ზ ბ ა რ ი. საქართველოს ჭარი და თოფი უჭირდა ყოველთვის.

ე ლ ს პ ა ნ ი. დაეწყოთ იმით, რომ თქვენ ახლა ყველაინ პატიმარი ხართ. ესე იგი, საქმე წაგებულა.

ე ლ ი ზ ბ ა რ ი. დავუშვით, ასეა. ე ლ ს პ ა ნ ი. ეს რომ არ მოხდეს, საქირთა თავიდან მოვიშორით ფალავანდიშვილი. თორემ, ზომ იცით, დაუნდობელი კაცია.

ე ლ ი ზ ბ ა რ ი. როგორ, რანაირად? ე ლ ს პ ა ნ ი. სახლს მცირე რაზმი იცავს. ოციოდ კაცი იქნება.

ე ლ ი ზ ბ ა რ ი. (დაჭრილ მკლავზე ხელი მოისვია) მეტი იყო, მაგრამ...

ე ლ ს პ ა ნ ი. ეგეც ვიცი, ნახევარ საათში ასი გააფორებული ალაპის მონა დაეხმის თავს ამ სახლს, მის მცველ რაზმს და ყველაფერს წალექავენ. (დუმბილი) მოგწონთ?

ე ლ ი ზ ბ ა რ ი. შემდეგ? ე ლ ს პ ა ნ ი. ამით შეთქმულების საქმე კვლავ შეთქმულთა შორის რჩება, რადგან აღარ იქნება ფალავანდიშვილი.

ე ლ ი ზ ბ ა რ ი. შემდეგ? ე ლ ს პ ა ნ ი. ამ დღეებში, როცა თქვენ აჩანებებს დაიწყებთ...

ე ლ ი ზ ბ ა რ ი. ეგეც იცით? ე ლ ს პ ა ნ ი. დიახ, შეგვიძლია მოგაშველოთ ზარბაზნებაცა და იანიჩარებიც.

ე ლ ი ზ ბ ა რ ი. რამდენი? ე ლ ს პ ა ნ ი. ბევრი. კონკრეტულად ვერ გეტყვით, იმას კი დაგპირდებით, რომ მტკვრის პირას რუსის ჭარი აღარ იქნება.

ე ლ ი ზ ბ ა რ ი. მერე? ე ლ ს პ ა ნ ი. რა მერე? ე ლ ი ზ ბ ა რ ი. მერე როგორ ვიქნებით ჩვენ — საქართველო და ოსმალეთი.

ე ლ ს პ ა ნ ი. ისეთივე მეგობრები, როგორც ვიყავით, ისეთივე კეთილი მეზობლები...

ე ლ ი ზ ბ ა რ ი. ჩვენ მეგობრები არასოდეს ვყოფილვართ, ამჟამ ბეი!

ე ლ ს პ ა ნ ი. საქართველო თავისუფალი იქნება, საქართველოც და თურქეთის საზღვრებიც.

ე ლ ი ზ ბ ა რ ი. ბათუმი? ე ლ ს პ ა ნ ი. ბათუმთან რა გესაქმებათ?

ე ლ ი ზ ბ ა რ ი. ბათუმშიც ისეთივე საქართველოა, როგორც თბილისის და მცხეთა,

ე ლ ს პ ა ნ ი. თქვენ სულ სხვა საკითხს სვამთ. — ე ლ ი ზ ბ ა რ ი. დღეს მოლოდ ერთი საკითხი დგას — საქართველოს საკითხი.

ე ლ ს პ ა ნ ი. მე ვხედავ, რომ თქვენ ისევ ერთნაირად არჩევთ.

ე ლ ი ზ ბ ა რ ი. ჩვენ რუსეთის უცხოეთს შევიღებთ მგედეთ კვლავაცა და უარს ვამბობთ არა რუსებზე, არამედ რუსთა მიფეზე, მაგ მეფეს კი რუსნიც განუდგნენ.

ე ლ ს პ ა ნ ი. (წამოდგა). მე თქვენნი ვერაფერი გამოვიკა.

ე ლ ი ზ ბ ა რ ი. ეგ გაუგებრობა ჩეთვის სავსებით გასაგებია.

ე ლ ს პ ა ნ ი. დადგება დრო და მოგვინატრებთ. (მიდის).

ე ლ ი ზ ბ ა რ ი. ამ ციხევეშეთში ყველაფერი იცვლება, ყველაფერი ხდება, ამჟამ ბეი, მაგრამ ეგ დრო არასოდეს დადგება! კარგად ბრძანდებოდეთ! (ერთმანეთს ცივად დაუტყრს თავი, ამჟამ ბეი გადის. თავის სივის). რუსს რუსი კაცის სიღუბლირ და მფეის აშეებული ძალაუფლება უყოდავს გულს, პოლონელს თავისი მამულის ბედი აწუხებს, თურქს კიდეც თურქეთის დაღლინება და დუნიაზე პარპაში უნდა. ყველას ჩემი მიწიდან სურს თავის ქვეყანას არსოს რამე, ჩემი ხალხის გვაშს დაადგას ფეხი და ისე მისწვდეს ბედნიერებას და მე რად უნდა დამეძრახოს, რომ ჩემი ხალხისთვის ვინაობდეთ.

(დაბნელება). იგივე დარბაზი ორიოდ საათის შემდეგ. ახლა გაშლილ სუფრას იასე ფალავანდიშვილი მიჯდომია და გასაოცარი სიხარბით სკამს, უფრო სწორი იქნებოდა, გვეთქვა, ნოქიას საჭმელს.

ი ა ს ე. (თავი აწოდ და კარებში მოწიწებით ჩამდგარ მსახურს ვასახა). ეს ღვინო გამობარა და ცხენის შარდითა უარს, ცივი შემომიბანეთ!

ხანდილამ თავი დაუტრა და უხმოდ გავიდა. შემეჩნევილად შემოდის წარბშეკრული ნიკოლოზ ფალავანდიშვილი, სამხედრო მუნდირი გაუხდია. დაღლილი მიუჭდა მაგიდას, დაეინებით შესტყერს იასეს.

ნი კო ლო ზ ი. სად დაგვეარაგე, ჩემმა კაცებმა ვერხად გამოვეს.

(იასემ ძმას ახედა, მაგრამ პასუხი არ გასცა. ჰამა განაგრძო).

არ უნდა დამათავრო?

(კვლავ დუმბილი. იასე არაფრად მიჩინევს ნიკოლოზს ნათქვამს).

დარბაზში რომ შემოდისარ და სუფრას მიუჭდები, ეგ ჭუბა უნდა გაიხადო.

(ხანდილამ მაგიდაზე ხელადა დადგა. იასემ ღვინო დაისხა, დალია და ნიკოლოზს თვალი თვალში გაუყარა).

ი ა ს ე. რატომ არ გიყვარვარ, ნიკოლოზ, მე შენა რისთვის!

ნი კო ლო ზ (მცირე პაუზის შემდეგ). დღეს რად მეკითხები მაგას? (დუმბილი)

(იასემ კვლავ ჰამა განაგრძო) რა ჰქენით, რა გადაწყვიტეთ?

ი ა ს ე. (მადიანად ილუკება). ეგ არაფერი, ნიკოლოზ, ვინმე დღეიდან ჩემი წიხვილიც წაღმა და-

ტრიადებს და მაშინ აღარ დამელაპარაკები ასეთი სახითა. მაშინ იქით დამეკითხები ქუთასა!

ნიკოლოზი. რა წიხვილსა და ქუთის სწავლებელს ლაპარაკობ, რა გადაწვევით-მეთქი.

იასე. შემწვარი კომში არა გაქვთ? ვანო, შემწვარი კომში ხომ არა გაქვთ-მეთქი, არ გეყურებათ? ვანო (ნიკოლოზს გადახედა). ახლავ, ბატონო, ახლავ! (გარბის).

იასე. ეგრე! ხომ იცით, რომ ძლიერ მიყვარს შემწვარი კომში. (ნიკოლოზს) ასე რად მიბღვრე, გუბერნატორო. ვინძლო, მეც გავიხარო, ვინძლო, ჩემთვისაც გაიმეტოს ღმერთმა რაიმე წყალობა.

ნიკოლოზი. რა გადაწვევით შენ და შენმა ძმებმა!

(შემოდის ვანო, იასეს შემწვარი კომში დაულოწინ. იასე კომშს დასწვდა, გემრიელად ილუმება) რა გადაწვევით-მეთქი, იასე. პასუხი გამეცით!

იასე. ის ჩემი ძმები აქ არა გყავდა?

ნიკოლოზი. გავუსვი, რომ გულდინჯად იფიქროს და უკეთ გადაწვევით ქვეყნისა და საკუთარი თავის ბედით. თუ თქვენას მაინც არ დაიშლით, სად წამიხვალა?

იასე (გაიცინებს). დაგვატუსადებ?

ნიკოლოზი. არც დავახანებ.

იასე. არც ძმას, არც მეგობარ-ნათესავებს არ დაინდობ?

ნიკოლოზი. ქვეყნის სიყვითისა და მომავლისათვის რამდენიმე ჩიუტი და გაუგონარი კაცის დატუსხალებას არ დავერიდები.

იასე. მო, გამახსენდა: „უკეთეს თვალი შენი მარჯვენა გაუთუნებლეს შენ, აღმოიღე იგი და განაგდე შენგანო“, ასე სთქვი, არა? შე რომ კაცმა შეითხოს, სწორად გიფიქრია, გუბერნატორო.

ნიკოლოზი. (ლამის დამარცვლით ჩაეკითხა ძმას). რა გადაწვევით-მეთქი იასე, რა განაჩენი გამოუტანეთ საშობლოს და საკუთარ თავსა?

იასე. (კამა მაინც არ შეწყვიტა). ტფილისის გუბერნატორს შეუძლია მშვიდად იძინოს, ყველაფერი კარგად იქნება.

ნიკოლოზი. (იასეს უზრუნველი ტონი და ჭამა აღნიშნებს) ეგ როგორ — კარგად?

იასე. ისე, როგორც ტფილისის გუბერნატორს ემგება.

ნიკოლოზი. მამ, უარი სთქვით აჩანებებზე? (დღმბილი).

აჩანებებზე უარი სთქვით-მეთქი?

(იასემ ერთი კომში შექამა, ახლა მეორეს გადასწვდა და სწორედ ამ ღრის აუკრა ხელი თევზზე მოთმინებადაკარგულმა ნიკოლოზმა).

გუბერნატორი გეკითხება და პასუხი მიეც!

იასე. (აუჩქარებლად ვადმობდა ნიკოლოზს).

დღეს თევზზე ხელს მიკრავ, მაგრამ ხვალ რომ ყველაფერი შეიცვლება და...

ნიკოლოზი. პასუხი-მეთქი, აჩანებებზე გადაწვევით?

იასე. (ბრაზით). აღარ იქნება ეგ აჩანებება, რას ჩამაცვიდი!

ნიკოლოზი. (სულ სხვა ცნობას ელოდა და სიხარულსგან ლამის სუნთქვა შეეკრა).

ეგ როგორ, რანაირად?!

იასე. არ იქნება და...

ნიკოლოზი. როგორ-მეთქი, ჩქარა მიამბე! მამ, გამიგონეთ? შეთქმულებაზე უარი სთქვით?

იასე. არა.

ნიკოლოზი. აბა, როგორ!

იასე. მეფისნაცვალს ყველაფერი ვაცნობე და...

ნიკოლოზი. რა აცნობე?

იასე. ყველაფერი. იქნებ, შენც მადლობა მიიღო, რომ ხელმწიფეს ასეთი ერთგული ძმა გაუზარდე.

ნიკოლოზი. (თითქოს მები დაეკაო, გაოგნებული) კი, მაგრამ... ისა... კარგად ამხსენი, ვის რა აცნობე, მეფისნაცვალთან რა გესაქმებოდა.

იასე. რა უნდა გაიგე, ნიკოლოზ, ყველაფერი ისე ვქმენ, როგორც შენ გეწავდა — სისხლისღვრა აღარ იქნება.

ნიკოლოზი. მეფისნაცვალი რა კავშირისა მეთქი, ბარონ როზენთან რა საქმე გქონდა.

იასე. მამ, ვისთან უნდა მივხუთიყუავი, მამ ვისთვის უნდა დამეწერა...

ნიკოლოზი. რაპორტი დასწერე?

იასე. როგორც იქნა!

ნიკოლოზი. და ხალხი დააბეზლე?

იასე. ეგ რა ლაპარაკია, გუბერნატორო!

ნიკოლოზი. (ლამის აღრიადღეს). ძმები გააციოდ?

იასე. ეგრე რად მიბრიალებ თვალეხსა. თუ შენ დღეს გუბერნატორი ხარ, ხვალ...

ნიკოლოზი. იუდა! მოძმეთ გამუიდელო, იუდა! (შეულილივით იტრიალა და ყელში სწვდა იასეს). მოვალატეც, არაკაცო! (ნიკოლოზმა ფეხქვეშ მოიგდო იასე, ლამის დაახრჩოს).

იასე. მომეშველეთ, მომეშველეთ!

ხანდილა და ვანო მათთვის ერთობ უჩვეულო მოძრაობით — საოცრად სხარტად, გაწვრთნილი აღმიანების სიმსუბუქით ეცნენ ნიკოლოზს და ძმები განაცალკევეს.

ნიკოლოზი. (მსახურთ მკაცრად მოუბრუნდა). რა ამბავია?

ხანდილამ და ვანომ მორჩილად ჩაჰკიდეს თავები და კვლავ კარებთან დადგნენ. ცივად.

გარეთ დამელოდეთ.

(ხანდილა და ვანო მოიწიებოთ, უხმოდ გაევიდნენ)

დუმლი. ნიკოლოზი უხმოდ დააბიჯებს, ისე წამო-
დგა, წელში გაიმართა.

იასე. ამ დილას ლამის სული ამომართო, მაგ შე-
თქმას ნუ იზამთო და ახლა.

ნიკოლოზი. (სკამზე ჩამოვარდა, კარგა ხანს უხ-
მოდ ზის, ლამის თვალეზში ცრემლჩამდგარო). რა-
ტომ ჰქვინი ეს საქმე, იასე, რისთვის...

იასე. შენი ვერაფერი გამიგია-მეთქი, ამ დილას
ლამის სული ამომართო.

ნიკოლოზი. მე ამაო სისხლისღვრა მინდოდა
ამერიდებინა ჩემი ხალხისთვის.

იასე. მერედა, ხომ ავარიდე?

ნიკოლოზი. ღალატით? იუდას საქციელით?
მომხის გაუდღვით?

იასე. განა შენ მე მეციხოები, რა და როგორ ვა-
ტყოფ. მეც დამანებე ჩემი მომავლისა და ბედის გა-
მოქცედა.

ნიკოლოზი. (უღონოდ). მომავალი ღალატით
უნდა გამოსქედო, იუდა უნდა გახდეს?

იასე. ეგ იუდა ჩვენ არ გვიყვარს, თორემ თავი-
სი ხალხისა იცუდა — ერთი მოღალატე გასცა და
ასე რატომ უნდა შევაჩვენოთ.

ნიკოლოზი. იუდასავით მართალი ხარ შენც,
იასე, მაგრამ შთამომავლობას რა პასუხს აძლევ?

იასე. ვიცოდი, არ გამარჯვებდა ჩვენი საქმე, ხე-
ლმწიფეს ჩვენ ვერას დავაკლებდით.

ნიკოლოზი. და ბარედამ უელსაც მოითბობ?
(დუმლი) მიპასუხე, იასე, ქვეყანა მაინც იქცეოდა
და მერე რა მოხდა, თუ მე ხელი მოვიბიებო, ამას
ეტყუე შთამომავლობას?

იასე. ხალხი ამაო სისხლისღვრას ვარიდე-მეთქი,
ერი დარბევას გადავარჩინე, დავრწმუნდი, რომ ხელმ-
წიფეს ჩვენ მაინც ვერას დავაკლებდით.

ნიკოლოზი. არა, იასე, ქვეყანა არ დაგიჯე-
რებს მაგას. მეფის ჩინ-მედლები გინდა და ამიტომ
ჰქმენი ეგ საქმე, სიმართლე, აი, ეს არის! შენ არც
ღმერთი გწამს და არც კაცია აი, ამიტომ, ჩადგი ფე-
ხი მაგ წუმბეში. რაღა ჩემი ძმა გამოდგა გამქილვე-
ლი, ერთი ზიზღისმომგვრელი, მისი უგვანობის გა-
მო მთმარემის საფლავს რად უნდა აგინებდენი!

იასე. თუ ასეთი ნათემობილველი ხარ, თავის
დროზე შესწოდი მამაშენის შვილსა, ჩინ-მედლები-
საკენ ისე მიგირბის თვალი, ძმის ყოფაზე არც გი-
ფიქრია. გადაუწყვიტე ისევ მე, ვუპატრონო ჩემს
თავს. კი, შენ მართალი ხარ. მეტსაც გეტყვი, მაგ შეთ-
ქმის წევრი იმიტომ გავხდი, რომ მერე ყველაფერი
როვნისათვის მეცნობებინა, ერთგულება და-
მემტკიცებინა. სანამ ვიპრო ეგრე უჩინომ,
უპატრონომ. ერთი საშოდან ვართ გაჩენილები, და შენ
ჩემზე დიდი მმარცხებელი რად უნდა იყო? რისთვის?
მეც მინდა რაღაცას ვეწიო, ამაყად გავიპრო ქუჩა-
ფლორკებში, გუბერნატორის... ძმას კი არ მეთახდენ
არამედ იასეს, თავად იასე ფაღვანდისშვილს.

ნიკოლოზი. მერედა, ღალატით გინდა ყველაფერი
ეგ მოიპოვო? მოძმეთ გაუდღვით?

იასე. თქვენ ეს ცხოვრება ისე მოაწყვეტოთ, რომ ყე-
ლაფერი გაქირდა — თუ ვინმე არ ჩაწიხდეს, თუ
ვინმე არ გაუიღო, თუ ვინმეს არ გამოსქედო, თუ
ვინმეს ძვლებზე არ შესდებო, ვერაფერს წასწვდამ.

ნიკოლოზი. (წამოდგა. მაგიდასთან მდგარ დიდ
შინდალს დაავლო ხელი) მე, საქართველოს სამოქალა-
ქო გუბერნატორი შენს მოძმეთ იმდენ ტანჯვას მივა-
ყენებ, რომ გმირებდა ვაქცევ. ცოტუნებას აპყენენ, გზო-
დან გადავდებთ გვიპირებდენ, მაგრამ ახლა, როცა
სამშრომებამ ჩაიარა და შენ მოღალატეს ამორებული
ხალათი არჩეე სამშობლოს თუნდაც უაღბო მსხველმისა,
მე შევეცდები ისინი არახოდეს დაივიწყოს საქართვე-
ლომ. შენ თვითონ აქციე ისინი გმირებად, ხალხს ლეგენ-
დებს შევათხვევინებ ყოველ მათგანზე. შენ კი...
შენ ყველა შეგაჩვენებს... რუსიც, ქართვე-
ლიც, ყველაზე უწინ კი მე, შენი ძმა! დამიწყ-
ველიხარ როგორც ძმა, როგორც კაცი და როგორც
უღირსი შვილი ჩემი ქვეყნისა! (გასახსის) ხანდილ,
ვანო! (შემოდინ მსახურნი) ხელმწიფე-იმპერატორის
საწინააღმდეგო მოქმედებისათვის ახლავე ჩაიყვანეთ
და დილეგს ჩაადეთ ჩემი ძმა იასე ფაღვანდისშვი-
ლი. (იასეს) შენ დღეს იმიტომ კი არ დასწერე რა-
პორტი, რომ საქართველოს ამაო სისხლისღვრა არი-
დე, რომ მეფის ერთგული ხარ. არა, შეგეშინდა, შე-
გეშინდა ძველამოსილი ხელმწიფისა, ნავიანევი სი-
ნანული კი ვერაჩას არგებს ხელმწიფის მოღალატეს
(ხანდილას და:ვანოს) ეს დილეგში ჩაადეთ და მაი-
ორ პანინს მიხმეთ, თავისი რაზმით აქ მოვიდეს,
სწრაფად! (ხანდილა და ვანო იასესკენ დაიძრნენ.
იასემ ხანჯალი იძრო).

იასე. არ მომეკაროთ! არ მომეკაროთ, თორემ ყე-
ლებს გამოგქირათ.

ფაღვანედი იასესკენ. გათოყეთ ხელმწიფის
მტერი და მოღალატე.

იასე. არ მომეკაროთ! (გარბის) განანებ, გუ-
ბერნატორი!

იასე. არ მომეკაროთ! (გარბის) განანებ, გუ-
ბერნატორი!

იასე. არ მომეკაროთ! (გარბის) განანებ, გუ-
ბერნატორი!

იასე. არ მომეკაროთ! (გარბის) განანებ, გუ-
ბერნატორი!

იასე. არ მომეკაროთ! (გარბის) განანებ, გუ-
ბერნატორი!

იასე. არ მომეკაროთ! (გარბის) განანებ, გუ-
ბერნატორი!

იასე. არ მომეკაროთ! (გარბის) განანებ, გუ-
ბერნატორი!

იასე. არ მომეკაროთ! (გარბის) განანებ, გუ-
ბერნატორი!

იასე. არ მომეკაროთ! (გარბის) განანებ, გუ-
ბერნატორი!

იასე. არ მომეკაროთ! (გარბის) განანებ, გუ-
ბერნატორი!

იასე. არ მომეკაროთ! (გარბის) განანებ, გუ-
ბერნატორი!

იასე. არ მომეკაროთ! (გარბის) განანებ, გუ-
ბერნატორი!

იასე. არ მომეკაროთ! (გარბის) განანებ, გუ-
ბერნატორი!

იასე. არ მომეკაროთ! (გარბის) განანებ, გუ-
ბერნატორი!

იასე. არ მომეკაროთ! (გარბის) განანებ, გუ-
ბერნატორი!

იასე. არ მომეკაროთ! (გარბის) განანებ, გუ-
ბერნატორი!

იასე. არ მომეკაროთ! (გარბის) განანებ, გუ-
ბერნატორი!

იასე. არ მომეკაროთ! (გარბის) განანებ, გუ-
ბერნატორი!

იასე. არ მომეკაროთ! (გარბის) განანებ, გუ-
ბერნატორი!

იასე. არ მომეკაროთ! (გარბის) განანებ, გუ-
ბერნატორი!

იასე. არ მომეკაროთ! (გარბის) განანებ, გუ-
ბერნატორი!

იასე. არ მომეკაროთ! (გარბის) განანებ, გუ-
ბერნატორი!

იასე. არ მომეკაროთ! (გარბის) განანებ, გუ-
ბერნატორი!

იასე. არ მომეკაროთ! (გარბის) განანებ, გუ-
ბერნატორი!

იასე. არ მომეკაროთ! (გარბის) განანებ, გუ-
ბერნატორი!

იასე. არ მომეკაროთ! (გარბის) განანებ, გუ-
ბერნატორი!

იასე. არ მომეკაროთ! (გარბის) განანებ, გუ-
ბერნატორი!

ფარდა.